

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ. «ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΙΤΛΟΣ: «ΟΙ ΕΥΡΩΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ
ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ (1995) ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ. ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ».**

Όνομα: Αλιπράντης Κωνσταντίνος

Αρ. Μητρώου: ΜΘ14001

Τριμελής Επιτροπή:

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σημίτη Μαριλένα

Μέλη: Μπόση Μαίρη

Ρουκανάς Σπύρος

Πειραιάς, Μάιος 2017

Ο Αλιπράντης Κωνσταντίνος βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Αλιπράντης Κωνσταντίνος

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
1 ^ο Κεφάλαιο – Η Διαδικασία της Βαρκελώνης από το 1995 ως το 2007	5
1.1. Θεσμικά όργανα της Διαδικασίας	7
1.2. Η εξέλιξη της Διαδικασίας	9
1.3. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ)	11
2 ^ο Κεφάλαιο – Η Ένωση για τη Μεσόγειο (2007) μέχρι σήμερα	14
2.1 Όργανα της ΕγΜ	15
2.2 Αυτόνομα όργανα	16
2.3 Τρόπος λειτουργίας της ΕγΜ	18
2.4 Έναρξη και πορεία της ΕγΜ	18
2.5 Η Αραβική Άνοιξη	20
3 ^ο Κεφάλαιο – Οικονομικός Πυλώνας , οικονομικές σχέσεις Ε.Ε. – Τ.Μ.Χ.	23
4 ^ο Κεφάλαιο – Οι Ευρωμεσογειακές σχέσεις την τελευταία δεκαετία και ιδιαίτερα μετά την Αραβική Άνοιξη	35
5 ^ο Κεφάλαιο – Τα προγράμματα της ΕγΜ	42
Επίλογος	49
Βιβλιογραφία	51

Εισαγωγή

Η Διαδικασία της Βαρκελώνης το 1995 είναι μία πολύ σημαντική συμφωνία και η ίδρυση της είναι καθοριστικής σημασίας για τον χώρο της Μεσογείου. Η Διαδικασία της Βαρκελώνης δεν ήταν η πρώτη προσπάθεια να έρθουν κοντά οι δύο πλευρές. Είχαν προηγηθεί κι άλλες προσπάθειες στο παρελθόν. Συγκεκριμένα, η πρώτη απόπειρα έγινε τη δεκαετία του '60, ενώ η δεύτερη τη δεκαετία του '70, με την πετρελαϊκή κρίση του 1973 αλλά και την έξαρση της τρομοκρατίας να οδηγούν την Ευρώπη να έρθει πιο κοντά με τις Τρίτες Μεσογειακές Χώρες (Τ.Μ.Χ.).

Όμως, η πρώτη φορά που φαίνεται να αποδίδουν οι προσπάθειες για συνεργασία είναι τη δεκαετία του '90. Για την ακρίβεια τον Ιούλιο του 1990 δημιουργείται με πρωτοβουλία της Γαλλίας το «Φόρουμ της Δυτικής Μεσογείου», γνωστό ως Πρωτοβουλία 5+5, από τις πέντε ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Μάλτα) και τις πέντε χώρες της νότιας λεκάνης της Μεσογείου (Λιβύη, Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο και Μαυριτανία). Όμως, η πρωτοβουλία διακόπηκε εξαιτίας του περιστατικού του Lockerbie με τη Λιβύη.

Αξίζει να σημειωθεί πως οι χώρες αυτές είχαν ήδη αναπτύξει σε διμερές επίπεδο τη συνεργασία τους αλλά με την Πρωτοβουλία 5+5 επεδίωκαν να ενισχύσουν τους δεσμούς τους σε πολυμερές επίπεδο, να επιχειρήσουν να επιλύσουν από κοινού τυχόν κοινά προβλήματα αλλά και να μην εμπλακούν στα προβλήματα της Ανατολικής Μεσογείου.

Ωστόσο, έπειτα από αντίδραση των ανατολικών μεσογειακών χωρών που ένιωσαν ότι αποκλείονται από τα άλλα κράτη της Μεσογείου, τα μεσογειακά κράτη οδηγήθηκαν το 1994 στην ίδρυση του Μεσογειακού Φόρουμ το οποίο είναι μία συνεργασία 6 μεσογειακών ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Μάλτα) και 5 μεσογειακών εταίρων (Αίγυπτος, Τυνησία, Αλγερία, Μαρόκο και Τουρκία), ενώ η Λιβύη συμμετείχε ως παρατηρητής.

Το Μεσογειακό Φόρουμ επεδίωκε τη δημιουργία ενός συστήματος συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου. Ενώ παράλληλα αποσκοπούσε στην προώθηση της ειρήνης σε όλη την περιοχή της Μεσογείου. Γι' αυτό άλλωστε, έργο του αρχικά ήταν η προώθηση δράσεων και πολιτικών πρωτοβουλιών προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

Η πρώτη ιδρυτική σύνοδος πραγματοποιήθηκε στις 3-4 Ιουλίου 1994 στην Αλεξάνδρεια. Τα 11 κράτη-μέλη συμφώνησαν να προωθήσουν τη δημιουργία στο χώρο της Μεσογείου μίας «Ζώνης» ειρήνης, ενημερίας, αμοιβαίας κατανόησης και ανοχής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αποκορύφωμα αυτών των διεργασιών ήταν να οδηγηθούν τα κράτη της Μεσογείου στη δημιουργία της Διαδικασίας της Βαρκελώνης το 1995. Τότε, τα 15 κράτη-μέλη της Ε.Ε. και οι συνεργάτιδες νότιο-μεσογειακές χώρες στην προσπάθεια τους να προωθήσουν και να βελτιώσουν το μεταξύ τους κλίμα αλληλοκατανόησης και να

αυξήσουν τη συνεργασία μεταξύ τους ξεκίνησαν ένα φιλόδοξο πρόγραμμα βασισμένο σε πολιτικές και πολιτισμικές ανταλλαγές.

Σκοπός της Διαδικασίας της Βαρκελώνης, ήταν η ανάπτυξη μεγαλύτερης ανεκτικότητας και συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών, βασισμένη στη συνεργασία στον πολιτικό, τον οικονομικό και πολιτισμικό τομέα.

Στα δύο πρώτα κεφάλαια της εργασίας αναλύεται η πορεία της Διαδικασίας της Βαρκελώνης μέχρι το 2007 και της ΕγΜ από το 2007 μέχρι σήμερα, παράλληλα στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται ο οικονομικός πυλώνας και οι οικονομικές σχέσεις της Ε.Ε. με τις Τ.Μ.Χ.. Ενώ, στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την κατάσταση στη λεκάνη της Μεσογείου μετά το ξέσπασμα των αραβικών εξεγέρσεων. Ακόμη, στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα προγράμματα στα οποία έχει επικεντρώσει το ενδιαφέρον της η Ένωση για τη Μεσόγειο μετά την ίδρυσή της.

1^ο Κεφάλαιο

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΕΛΩΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1995 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2007

Η δεκαετία του '90 ξεκίνησε με κοσμοϊστορικές αλλαγές στο παγκόσμιο σκηνικό. Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου και η διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ. που σηματοδότησε και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, δημιούργησαν ένα κλίμα αισιοδοξίας για σταθερότητα και ειρήνη στον πλανήτη.

Σε αυτά τα πλαίσια, δόθηκε η δυνατότητα στα κράτη της Μεσογείου να προχωρήσουν με καλύτερες προϋποθέσεις στο μεταξύ τους διάλογο προκειμένου να ενδυναμώσουν τις σχέσεις τους και να προωθήσουν τη μεταξύ τους συνεργασία.

Έτσι, τα κράτη της Μεσογείου, τόσο της βόρειας όσο και της νότιας πλευράς, οδηγήθηκαν το 1995 στη δημιουργία της Διαδικασίας της Βαρκελώνης. Στη Διάσκεψη της Βαρκελώνης συμμετείχαν οι 15 υπουργοί εξωτερικών των κρατών-μελών της Ε.Ε. και οι 12 υπουργοί εξωτερικών των Τρίτων Μεσογειακών Χωρών (Τ.Μ.Χ.)¹. Στη Διάσκεψη της Βαρκελώνης οι συμμετέχοντες διατύπωσαν την πρόθεση τους να προχωρήσουν από τις διμερείς συνεργασίες, που είχαν επικρατήσει κατά το παρελθόν και για δεκαετίες ανάμεσα σε κράτη της Μεσογείου, στη δημιουργία μίας νέας περιφερειακής πολιτικής. Οπότε, πρέπει να αναφερθεί πως η Ευρωμεσογειακή Συνεργασία αποτελείται από δύο διαστάσεις, τόσο την περιφερειακή διάσταση, η οποία περιλαμβάνει την ενίσχυση των σχέσεων της Ε.Ε. με τις Τ.Μ.Χ. αλλά και την ενίσχυση των σχέσεων των Τ.Μ.Χ. μεταξύ τους, όσο και τη διμερή διάσταση η οποία αφορά κυρίως συμφωνίες σύνδεσης.

Η Διαδικασία της Βαρκελώνης καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων και για να πετύχει τους σκοπούς της βασίζεται σε τρεις αλληλένδετους πυλώνες:²

1. Πυλώνας Πολιτικής και Ασφάλειας

Στόχος είναι να μετατραπεί η λεκάνη της Μεσογείου σε μία περιοχή σταθερότητας, ειρήνης και ασφάλειας μέσω της ενίσχυσης του πολιτικού διαλόγου.

2. Οικονομικός Πυλώνας

Στόχος είναι η προώθηση της οικονομικής συνεργασίας προκειμένου να οικοδομηθεί μία ζώνη ευημερίας στην περιοχή αλλά και η σταδιακή εγκαθίδρυση μίας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (Ζ.Ε.Σ.) μέχρι το 2010.

3. Κοινωνικός και Πολιτισμικός Πυλώνας

Στοχεύει στην προώθηση του διαλόγου μεταξύ των πολιτισμών και στην ενθάρρυνση της κατανόησης μεταξύ τους.

---

¹ Οι Τ.Μ.Χ. αποτελούνταν τότε από τις : Αλγερία, Κύπρο, Αίγυπτο, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανο, Μάλτα , Μαρόκο, Συρία , Τυνησία, Τουρκία , Παλαιστινιακή Αρχή

² The European Union and the Middle East, Soren Dosenrode – Anders Stubkjaer, Sheffield Academic Press, 2002

Αυτοί οι τρεις πυλώνες περιέχουν συγκεκριμένες Αρχές προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί και τα σχέδια της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον πολιτικό πυλώνα ισχύουν τα εξής:³

- Προώθηση του Κράτους Δικαίου και της Δημοκρατίας στα εσωτερικά πολιτικά συστήματα των κρατών.
- Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφορετικότητας και του πλουραλισμού και καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.
- Σεβασμός της ισότιμης κυριαρχίας των κρατών και των ίσων δικαιωμάτων των λαών, της εδαφικής ακεραιότητας των κρατών και της μη επέμβασης στα εσωτερικά τους.
- Επίλυση των διαφορών με ειρηνικά μέσα, έκκληση προς όλους να απέχουν από τη χρήση βίας και την απειλή χρήσης βίας, καθώς και από την απόκτηση εδαφών με τη βία.
- Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας
- Προώθηση της ασφάλειας μέσω της προσχώρησης στα υπάρχοντα διεθνή όργανα για τη μη διάδοση πυρηνικών όπλων και μέσω των μαζικής καταστροφής.
- Προώθηση σχέσεων καλής γειτονίας και μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης.

Όσον αφορά τον οικονομικό πυλώνα στη Διάσκεψη της Βαρκελώνης αποφασίστηκε η δημιουργία μίας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών μέχρι το 2010.⁴ Στόχος ήταν η σταδιακή κατάργηση των δασμολογικών εμποδίων στις συναλλαγές προϊόντων μεταξύ των εταίρων. Ακόμη, προβλεπόταν η απελευθέρωση του εμπορίου των γεωργικών προϊόντων και των υπηρεσιών.⁵ Για να επιτευχθεί η δημιουργία της Ζ.Ε.Σ. έθεσαν τέσσερις τομείς προτεραιότητας:⁶

- Την υιοθέτηση διατάξεων που αφορούν κυρίως τους κανόνες καταγωγής, την πιστοποίηση και την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.
- Την ανάπτυξη με βάση τις αρχές της οικονομίας και της αγοράς.

³ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουξάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

⁴ Η Μεσόγειος στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, Σεϊμένης, Ι.- Σεϊτής Κ., Εκδόσεις Ζήτη, 2011

⁵ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

⁶ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

- Τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών και κοινωνικών δομών.
- Την μεταφορά τεχνολογιών.

Τέλος, όσον αφορά τον κοινωνικό και πολιτισμικό πυλώνα, στη Διάσκεψη της Βαρκελώνης τονίστηκε η σημασία του διαλόγου που φέρνει τους λαούς πιο κοντά. Ενώ, συμφωνήθηκαν οι εξής δράσεις:⁷

- Ο διάλογος μεταξύ πολιτισμών και ο αλληλοσεβασμός πρέπει να αποδίδουν την κατάλληλη σημασία στα ΜΜΕ.
- Αξιοποίηση του ανθρώπινου παράγοντα και των ανθρωπίνων ανταλλαγών.
- Φροντίδα για την υγεία και προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Αναγνώριση της σημασίας της κοινωνίας των πολιτών και ενθάρρυνση ανταλλαγών.
- Αναγνώριση της σημασίας της μεταναστευτικής πίεσης και ανάγκη αντιμετώπισης της, καθώς και ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της παράνομης μετανάστευσης.
- Ενίσχυση της συνεργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

1.1 ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η Διαδικασία της Βαρκελώνης προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της αλλά και να έχει μία εύρυθμη λειτουργία προχώρησε στη δημιουργία οργάνων τα οποία θα εξασφάλιζαν την ομαλή λειτουργία της, αλλά και θα οδηγούσαν στην επίτευξη των στόχων της. Τα θεσμικά όργανα της Διαδικασίας της Βαρκελώνης είναι τα εξής:

1. Ευρωμεσογειακές Διασκέψεις Κορυφής των Υπουργών Εξωτερικών των Κρατών-Μελών της Ε.Ε. και των Τ.Μ.Χ.

Πραγματοποιούνται τακτικά σε επίπεδο υπουργών εξωτερικών. Οι ευρωμεσογειακές διασκέψεις είναι το ανώτατο καθοδηγητικό όργανο της Διαδικασίας της Βαρκελώνης. Σε αυτές τις διασκέψεις γίνεται παρακολούθηση και έλεγχος των εξελίξεων της Εταιρικής Σχέσης, ενώ καθορίζονται και οι νέες πολιτικές που πρέπει να ακολουθήσει η Διαδικασία προκειμένου να πετύχει τους στόχους της.

2. Τομεακές Υπουργικές Σύνοδοι⁸

⁷ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουζάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

Συζητούνται πιο ειδικά θέματα της Διαδικασίας από τους αρμόδιους υπουργούς. Σε αυτό το πλαίσιο έχουν συγκληθεί Σύνοδοι υπουργών μεταφορών, οικονομικών, πολιτισμού, εσωτερικών και δικαιοσύνης (για θέματα μετανάστευσης), παιδείας κλπ.

3. **Ευρωμεσογειακή Επιτροπή της Διαδικασίας της Βαρκελώνης⁹**

Αποτελείται από ανώτατους υπαλλήλους των κρατών-μελών και των μεσογειακών εταίρων, καθώς και από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωμεσογειακή Επιτροπή συνεδριάζει 4 φορές τον χρόνο και είναι επιφορτισμένη με τη συνολική εποπτεία της Διαδικασίας της Βαρκελώνης.

4. **Ευρωμεσογειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση**

Τυπικά ιδρύθηκε το 2003. Είναι πολιτικό όργανο με συμβουλευτικές αρμοδιότητες και εξουσίες. Οι αποφάσεις της έχουν πολιτική αξία αλλά όχι νομικά δεσμευτική ισχύ. Υπάρχει ισορροπία μελών μεταξύ βορρά και νότου. Αποτελείται από 240 μέλη τα 120 να προέρχονται από τα κοινοβούλια των Γ.Μ.Χ. και τα υπόλοιπα 120 από κοινοβούλια της Ε.Ε.

Ακόμη, υπάρχουν και θεσμικά όργανα που έχουν θεσπιστεί σε διμερές επίπεδο και είναι τα εξής:

➤ **Το Συμβούλιο Σύνδεσης**

Αποτελείται από μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μέλη της αντίστοιχης κυβέρνησης. Το Συμβούλιο εκδίδει αποφάσεις και διατυπώνει συστάσεις για την επίτευξη των προβλεπόμενων στόχων.

➤ **Η Επιτροπή Σύνδεσης**

Αποτελείται από εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μέλη της αντίστοιχης κυβέρνησης. Η Επιτροπή διαχειρίζεται τη συμφωνία σύνδεσης και επιλύει όποιες διαφωνίες προκύψουν σε σχέση με την ερμηνεία και την εφαρμογή της σύνδεσης.

➤ **Ομάδες Εργασίας**

Μπορούν να συγκροτηθούν οποτεδήποτε, είτε από υπουργούς, είτε από τους υψηλούς αξιωματούχους. Οι ομάδες αυτές επεξεργάζονται θέματα που καθορίζονται από την Επιτροπή Σύνδεσης.

---

⁸ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουζάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

⁹ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η δομή των οργάνων στο διμερές επίπεδο χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των εκπροσώπων των ευρωπαϊκών θεσμών έναντι των εκπροσώπων της συνδεδεμένης χώρας.

Οι Κανονισμοί MEDA I και MEDA II

Στη Διάσκεψη της Βαρκελώνης οι συμμετέχοντες αποφάσισαν ότι η επιτυχία της Διαδικασίας βασιζόταν στην οικονομική υποστήριξη που θα είχε η ίδια η Διαδικασία αλλά και οι Τ.Μ.Χ. από την Ε.Ε..

Γι' αυτό τον λόγο αποφασίστηκε να δημιουργηθούν τα προγράμματα MEDA I και MEDA II μέσω των οποίων θα χρηματοδοτούνταν οι δράσεις της Διαδικασίας.¹⁰ Τα προγράμματα MEDA I και MEDA II θα αναλυθούν στη συνέχεια, στο κεφάλαιο για τον οικονομικό πυλώνα.

1.2 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η Διαδικασία της Βαρκελώνης ήταν εξ' αρχής ένα φιλόδοξο σχέδιο, το οποίο ήταν δύσκολο να υλοποιηθεί. Αυτό, διότι οι δύο αυτές περιφέρειες, ο μεσογειακός βορράς και ο μεσογειακός νότος είναι δύο εντελώς ανομοιογενείς περιφέρειες με κανένα κοινό σημείο μεταξύ τους. Άλλωστε, ήταν η πρώτη φορά που η Ε.Ε. επιχειρούσε να δημιουργήσει ένα θεσμικό πλαίσιο με τις Τ.Μ.Χ.. Όμως, η Διαδικασία της Βαρκελώνης θεωρείται συμφωνία – σταθμός διότι σηματοδοτεί μία προσπάθεια να ξεπεραστούν οι διμερείς σχέσεις και δίνει τη δυνατότητα της δημιουργίας μίας περιφερειακής ένωσης.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό από τους στόχους που είχε θέσει η Διαδικασία της Βαρκελώνης και τους πυλώνες στους οποίους βασιζόταν, η Ε.Ε. είχε δώσει μεγαλύτερη έμφαση στον πρώτο πυλώνα, διότι ήθελε να γίνει η Μεσόγειος μία περιοχή σταθερότητας και ασφάλειας, ενώ παράλληλα αποσκοπούσε στον περιορισμό των μεταναστευτικών ροών. Αντίθετα, οι Τ.Μ.Χ. ενδιαφέρονταν περισσότερο για τον οικονομικό πυλώνα προκειμένου να επιτύχουν την οικονομική ανάπτυξη τους.

Παρά τη διαφορά τους αυτή, αλλά και κάποιες άλλες ασήμαντες διαφορές που προέκυψαν η Διαδικασία λειτούργησε ομαλά. Στη συνέχεια όμως, αντιμετώπισε σημαντικές προκλήσεις οι οποίες δημιούργησαν προβλήματα και την επηρέασαν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Αυτές οι προκλήσεις είναι οι εξής:

1) Το Μεσανατολικό

Η Συμφωνία του Όσλο το 1993 η οποία είχε δημιουργήσει πολλές φιλοδοξίες, περιελάμβανε την ανεξαρτησία των περιοχών της Λωρίδας της Γάζας και της Δυτικής Όχθης, τη δημιουργία Παλαιστινιακής Αρχής, τη σταδιακή απόσυρση

---

¹⁰ Η Μεσόγειος στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, Σεϊμένης, Ι.- Σεϊτής Κ., Εκδόσεις Ζήτη, 2011

των Ισραηλινών στρατευμάτων ενώ όσον αφορά το ζήτημα της Ιερουσαλήμ και των προσφύγων που είχαν φύγει αποφασίστηκε να μετατεθεί η συζήτηση για το 1999. Όμως, το 1999 οι συζητήσεις ήταν άκαρπες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να προκληθούν εντάσεις ανάμεσα στις εμπλεκόμενες πλευρές και να επηρεαστεί η Διαδικασία. Ακόμη, ακολούθησαν το 2005 η 2^η Ιντιφάντα και το 2007 οι συγκρούσεις ανάμεσα σε Φατάχ και Χαμάς. Ενώ, πρέπει να σημειωθεί πως οι Τ.Μ.Χ. ήθελαν να επιλύσουν τις όποιες συγκρούσεις υπήρχαν και μετά να προχωρήσουν σε σχέδιο για την επίλυση των μελλοντικών συγκρούσεων. Συγκεκριμένα, έδιναν προτεραιότητα στην επίλυση του Μεσανατολικού (Αραβοϊσραηλινή διένεξη).

2) Η Τρομοκρατική Επίθεση της 11/9/2001 στη Νέα Υόρκη¹¹

Η πράξη αυτή δεν προκάλεσε ουσιαστικά κρίση στις ευρωμεσογειακές σχέσεις, όμως ο αντίκτυπός της δημιούργησε διαμάχες ανάμεσα στους ευρωπαίους και τους μεσογειακούς εταίρους τους. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου δυσκολεύει η δυνατότητα να δοθεί βίζα σε πολίτες των Τ.Μ.Χ. από κράτη της Ε.Ε.¹² Αυτό το γεγονός, οδήγησε σε όξυνση της καχυποψίας από τις Τ.Μ.Χ. προς τους ευρωπαίους εταίρους τους. Ακόμη, η 11^η Σεπτεμβρίου υποβάθμισε τον δεύτερο πυλώνα και ενέτεινε την καχυποψία μεταξύ των εταίρων, ενώ αναβάθμισε το ζήτημα της ασφάλειας στην Ευρωμεσογειακή Συνεργασία.

3) Η Εισβολή στο Ιράκ¹³

Το 2003 οι Η.Π.Α., έχοντας κηρύξει τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, εισέβαλαν στο Ιράκ. Σε αυτή την εισβολή συμμετείχαν και ευρωπαϊκά κράτη όπως η Μεγάλη Βρετανία, η Ισπανία και η Πορτογαλία, ενώ η Γαλλία και η Γερμανία διαφώνησαν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, οι μεσογειακοί εταίροι να απογοητευτούν από τους ευρωπαίους εταίρους τους και να δημιουργηθεί ένα κλίμα έντονης καχυποψίας από την πλευρά των Τ.Μ.Χ.¹⁴ Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν την εισβολή η Ε.Ε. ήθελε να διαδραματίσει ανεξάρτητο ρόλο στη Μεσόγειο, χωρίς τη βοήθεια των Η.Π.Α.,¹⁵ όμως μετά την εισβολή φάνηκε ότι δεν μπορούσε να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην περιοχή της Μεσογείου.

4) Σκίτσα του Προφήτη Μωάμεθ

Τον Σεπτέμβριο του 2005, εφημερίδα της Δανίας δημοσίευσε σκίτσα του προφήτη Μωάμεθ τα οποία θεωρήθηκαν από τον Αραβικό Κόσμο υβριστικά

---

¹¹ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

¹² Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

¹³ Η Μεσόγειος στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, Σεϊμένης, Ι.- Σεϊτής Κ., Εκδόσεις Ζήτη, 2011

¹⁴ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

¹⁵ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

και προκάλεσαν σημαντική κρίση στις σχέσεις των Ισλαμικών Κρατών με τα ευρωπαϊκά κράτη. Η κρίση αυτή εκδηλώθηκε με διαδηλώσεις αλλά και εχθρικές εκδηλώσεις εναντίον πολλών πρεσβειών δυτικών χωρών.

5) **Ο Πόλεμος του Λιβάνου¹⁶**

Ο πόλεμος του Λιβάνου το 2006 προκάλεσε σοβαρή κρίση στα όργανα της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, δεδομένου ότι και τα δύο εμπλεκόμενα κράτη, Λίβανος και Ισραήλ, ήταν πλήρη μέλη της Διαδικασίας της Βαρκελώνης.

6) **Διεύρυνση της Ε.Ε.¹⁷**

Η διεύρυνση της Ε.Ε. το 2004 με δέκα νέα κράτη μέλη επηρέασε σε πολύ μεγάλο βαθμό τις Ευρωμεσογειακές Σχέσεις. Αυτή αποτέλεσε το εφιαλτήριο για τη δημιουργία μιας νέας σχέσης της Ε.Ε. με τους γείτονές της. Αυτή η νέα σχέση εκφράστηκε μέσω της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας (Ε.Π.Γ.) η οποία εφαρμόστηκε το 2004.

1.3 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ (ΕΠΓ)

Η διεύρυνση της Ε.Ε. είχε ως αποτέλεσμα η Ένωση να συνορεύει με τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Λευκορωσία, αλλά και με τα κράτη της νότιας Μεσογείου. Η Ε.Ε. θεώρησε ότι η διεύρυνση μπορούσε να αποτελέσει μια σημαντική ευκαιρία προκειμένου να προωθήσει τις σχέσεις της με τους νέους γείτονες της. Στην ουσία η Ε.Ε. ήθελε να δημιουργήσει ένα «δακτύλιο φίλων» με τους οποίους θα ανέπτυξε σχέσεις στενής συνεργασίας, τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο.¹⁸

Αξίζει να σημειωθεί πως αρχικά η ΕΠΓ σχεδιάστηκε για τα κράτη της ανατολικής Ευρώπης που συνόρευαν με την Ε.Ε., όμως η Τ.Μ.Χ. αντέδρασαν διότι θεώρησαν ότι η επέκταση της Ε.Ε. και η διεύρυνσή της προς την ανατολική Ευρώπη θα οδηγούσαν μακροπρόθεσμα στην περιθωριοποίηση της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης. Έτσι, οι Τ.Μ.Χ. πίεσαν την Ε.Ε. και κατάφεραν να ενσωματώσουν την Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση στην ΕΠΓ.¹⁹ Στην πραγματικότητα, η Ε.Ε. μέσω της ΕΠΓ επιδίωκε να προσφέρει στις γειτονικές χώρες νέα προνόμια²⁰ (ενισχυμένο

¹⁶ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουξάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

¹⁷ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

¹⁸ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

¹⁹ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

²⁰ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

πολιτικό διάλογο, στενότερη οικονομική συνεργασία), αποκλείοντας όμως την προοπτική ένταξής τους στην Ε.Ε..

Η Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση θεμελιώνεται στην ΕΠΓ σε ένα πλαίσιο αξιών, το οποίο περιλαμβάνει δεσμεύσεις των εταίρων στα εξής:²¹

- i. Στις αξίες της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- ii. Τις αρχές που διέπουν την οικονομία της αγοράς, το ανοικτό στηριγμένο σε κανόνες και θεμιτό εμπόριο, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την καταπολέμηση της φτώχειας.

Όλες οι γειτονικές χώρες της Ε.Ε. αντιμετωπίζουν τρεις κοινές προκλήσεις:

- Την εγγύτητα: η γεωγραφική εγγύτητα δίνει τη δυνατότητα συνεργασίας σε πολλαπλά θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως η μεταναστευτική πολιτική, οι τελωνιακές διαδικασίες, η ενίσχυση του εμπορίου και των επενδύσεων, η αντιμετώπιση απειλών για την αμοιβαία ασφάλεια κτλ.
- Την ευημερία
- Τη φτώχεια

Αυτές οι χώρες μπορεί να αντιμετωπίζουν αυτές τις κοινές προκλήσεις, όμως χαρακτηρίζονται από ανομοιογένεια σε πολιτικό επίπεδο, στην οικονομική ανάπτυξη, στην πρόοδο των μεταρρυθμίσεων και στις σχέσεις με την Ε.Ε.. Έτσι, προκειμένου η νέα πολιτική γειτονίας να είναι αποτελεσματική εισάγει τρία νέα στοιχεία στα οποία και βασίζεται. Το πρώτο στοιχείο είναι η Αρχή της Διαφοροποίησης η οποία συνεισφέρει σημαντικά στη σύναψη διμερών εταιρικών σχέσεων. Αυτή η Αρχή δίνει έμφαση στα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας, επομένως δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε περίπτωση ευρύτερων περιφερειακών συνεργασιών. Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο η Ε.Ε. θέτει στόχους τους οποίους πρέπει να επιτύχουν οι γειτονικές χώρες και οι οποίοι εξαρτώνται από τις μεταρρυθμίσεις σε οικονομικό, πολιτικό και θεσμικό επίπεδο. Η Ε.Ε. ξεκαθαρίζει ότι δεν πρόκειται να παρέχει περαιτέρω βοήθεια στις χώρες που δεν σημειώνουν πρόοδο στους προβλεπόμενους στόχους. Δηλαδή, έχει εισαχθεί η Αρχή της Αιρεσιμότητας στην ΕΠΓ η οποία ασκεί σημαντική πίεση προς τις γειτονικές χώρες. Να σημειωθεί όμως, ότι η Αρχή της Αιρεσιμότητας στην ΕΠΓ έχει θετικό πρόσημο καθώς δίνει έμφαση στην παροχή κινήτρων προς τις συνεργαζόμενες χώρες. Το τρίτο στοιχείο στην ΕΠΓ είναι η κατάρτιση διμερών Προγραμμάτων Δράσης (action plans) τα οποία προσδιορίζουν τους επιδιωκόμενους στόχους, τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τους τρόπους διαχείρισης αλλά και τα συνολικά ποσά της προβλεπόμενης χρηματοδότησης. Ακόμη, ένα πλεονέκτημα που έχουν τα Προγράμματα Δράσης είναι ότι χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό ευελιξίας και επιτρέπει την προσαρμογή τους στα δεδομένα κάθε γειτονικής χώρας.

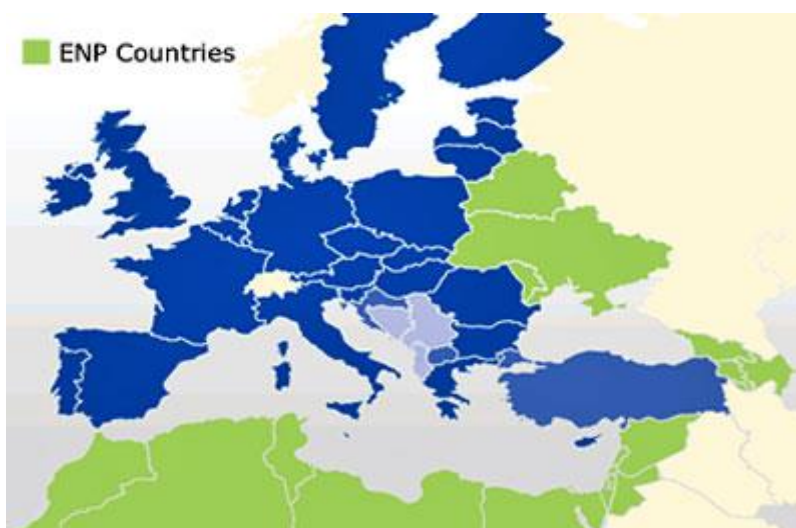
²¹ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

Οπότε, γίνεται αντιληπτό ότι τα Προγράμματα Δράσης αποτελούν το κύριο μέσο εφαρμογής της Αρχής της Διαφοροποίησης στην ΕΠΓ.

Μέσω της ΕΠΓ η Ε.Ε. επιδιώκει να ασκήσει περισσότερη επιρροή στις πολιτικές των γειτονικών χωρών μέσω των διμερών εταιρικών σχέσεων.²² Η Ε.Ε. έχει ξεκαθαρίσει στις Τ.Μ.Χ. ότι η ΕΠΓ λειτουργεί συμπληρωματικά προς τη Διαδικασία της Βαρκελώνης ενώ σε διμερές επίπεδο οι συμφωνίες σύνδεσης και οι διμερείς συμφωνίες της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης εξακολουθούν να ισχύουν. Οι στόχοι της ΕΠΓ στηρίζονται χρηματοδοτικά από τον Μηχανισμό Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης, ο οποίος από το 2006 αντικατέστησε τα προγράμματα MEDA.

Τα προγράμματα και οι στόχοι της ΕΠΓ βασίζονται στις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής της Βαρκελώνης το Νοέμβριο του 2005.²³ Πρέπει να σημειωθεί ότι η ΕΠΓ δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα της πολιτικής και της ασφάλειας ενώ χαρακτηρίζεται από τη διμερή συνεργασία. Μετατοπίζει δηλαδή το ενδιαφέρον από την περιφερειακή συνεργασία στην προώθηση των διμερών σχέσεων.

Όμως, με τις προκλήσεις που χρειάστηκε να αντιμετωπίσει η Ευρωμεσογειακή Συνεργασία και τις εντάσεις που προέκυψαν από αυτές τις κρίσεις, η Διαδικασία της Βαρκελώνης από το 2004 και έπειτα ατόνησε και έπεσε σε τέλμα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να μη μπορέσει να υλοποιήσει με επιτυχία τους στόχους που είχε θέσει. Ουσιαστικά, δεν κατάφερε να δημιουργήσει ένα ευρωμεσογειακό δίκτυο πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής συνεργασίας, ενώ δεν κατάφερε να γεφυρώσει το πολιτικό και οικονομικό χάσμα μεταξύ της Ε.Ε. και των Τ.Μ.Χ..²⁴

²² Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

²³ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

²⁴ Αποτίμηση για τα δέκα χρόνια της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας και οι προοπτικές που διαγράφονται, Έκθεση του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Τσαρδανίδης Χ. – Ξενάκης Δ., 2005

2^ο Κεφάλαιο

Η ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ (2007) ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Μετά το 2004 η Διαδικασία της Βαρκελώνης έπεσε σε τέλμα. Έτσι, η Γαλλία προσπάθησε να την “ζωντανέψει” ξανά. Αυτό οδήγησε στην Ένωση για τη Μεσόγειο με πρωτοβουλία του Γάλλου Προέδρου Νικολά Σαρκοζί, μια πρωτοβουλία που εκφράστηκε το 2007 αλλά υλοποιήθηκε ένα χρόνο αργότερα το 2008.

Αρχικά, βέβαια η πρωτοβουλία αμφισβητήθηκε έντονα τόσο εντός όσο και εκτός της Ε.Ε.. Τα κράτη – μέλη της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης και ιδίως η Γερμανία και η Κομισιόν²⁵ διαμαρτυρήθηκαν ενάντια στη διακυβερνητική πολιτική που συνεπαγόταν η ΕγΜ, μετατοπίζοντας τη λήψη αποφάσεων της Ε.Ε. προς τα παράκτια κράτη της νότιας Μεσογείου.²⁶

Επίσης, η Ισπανία και η Ιταλία ήταν εξίσου ανήσυχες φοβούμενες ότι η Γαλλία σχεδίαζε να αντικαταστήσει τον ηγετικό τους ρόλο στην Ευρωμεσογειακή Συνεργασία. Ενώ και εκτός Ε.Ε. η Τουρκία αντέδρασε διότι έβλεπε να περιορίζεται μόνο στη Μεσόγειο και να αποκλείεται από την Ε.Ε., ενώ και το Ισραήλ όπως και οι αραβικές χώρες δεν είδαν με θετική ματιά αυτή την πρόταση του Σαρκοζί.

Ωστόσο, είναι ενδιαφέρον πως ούτε στο εσωτερικό της Ε.Ε. αλλά ούτε και εκτός αυτής δε δημιουργήθηκε κάποια ομάδα εναντίον της Ένωσης για τη Μεσόγειο. Παρά τα παράπονα λοιπόν, η ΕγΜ τελικά δημιουργήθηκε μετά από συγχώνευση με την ΕΜΣ δημιουργώντας τελικά την “Διαδικασία της Βαρκελώνης – Ένωση για τη Μεσόγειο”, όπως είναι το πλήρες όνομά της.

Το νέο σχήμα είναι πολυμελές και αποτελείται από 43 κράτη – μέλη. Τα κράτη – μέλη της Ε.Ε., τις Τ.Μ.Χ. και τα κράτη που συνορεύουν με τη Μεσόγειο. Ουσιαστικά, με την Ένωση για τη Μεσόγειο εξαφανίζεται ο πυλώνας της πολιτικής και της ασφάλειας και το ενδιαφέρον επικεντρώνεται σε θέματα χαμηλής πολιτικής, προκειμένου να αποφευχθούν οι συγκρούσεις μεταξύ της Ε.Ε. και των Τ.Μ.Χ., ενώ το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στην υλοποίηση των 6 projects. Τα projects αυτά είναι τα εξής:²⁷

- Ανάπτυξη θαλάσσιων και χερσαίων αρτηριών και ενίσχυση ναυτικής ασφάλειας.
- Απορρύπανση της Μεσογείου.
- Πολιτική προστασία έναντι φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών.

---

²⁵ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

²⁶ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

²⁷ Policy Paper, Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης και Πρόληψη Συγκρούσεων, Stephen Calleya – Δημήτρης Κ. Ξενάκης, ΕΛΙΑΜΕΠ, Οκτώβριος 2008

- Ανάπτυξη πηγών ενέργειας.
- Διαπανεπιστημιακή συνεργασία. Δημιουργία Ευρωμεσογειακού Πανεπιστημίου στη Σλοβενία.
- Ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

2.1 ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕγΜ

Το νέο αυτό σχήμα της ΕγΜ, προκειμένου να έχει ομαλή λειτουργία αλλά και για να μπορέσει να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του όσο το δυνατό καλύτερα και να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις έπρεπε να δημιουργήσει ένα δίκτυο οργάνων τα οποία θα έχουν την ικανότητα να φέρουν σε πέρας το έργο του νέου σχήματος.

Έτσι, στην ΕγΜ διατηρήθηκαν κάποια από τα όργανα που υπήρχαν στη Διαδικασία της Βαρκελώνης, ενδεχομένως με διαφορετικές αρμοδιότητες, ενώ δημιουργήθηκαν και νέα όργανα. Πρέπει να αναφερθεί ότι ανάλογα με τη δομή και τη λειτουργία των οργάνων, κάποια από αυτά χαρακτηρίζονται ως αυτόνομα όργανα. Συνοψίζοντας, τα όργανα της ΕγΜ είναι τα εξής:²⁸

- **Σύνοδοι Κορυφής**

Είναι νέο όργανο και υιοθετήθηκε στη κοινή διακήρυξη των Παρισίων. Θεωρείται αναβαθμισμένος θεσμός, υπό την έννοια ότι πλέον το ανώτατο όργανο είναι οι Αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων, ενώ στη Διαδικασία της Βαρκελώνης ήταν οι Υπουργοί Εξωτερικών. Το ανώτατο αυτό όργανο συνέρχεται κάθε δύο χρόνια, ενώ το έργο του είναι να εγκρίνει τα Προγράμματα τα οποία πρέπει να εκτελεστούν και να υιοθετεί την Πολιτική Διακήρυξη.

- **Προεδρία – Συν-Προεδρία – Προεδρία Ε.Ε.**

Στη Σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών τον Ιούλιο του 2008 αποφασίστηκε η δημιουργία ενός νέου οργάνου στην Ένωση για τη Μεσόγειο, της Συν-Προεδρίας. Η Συν-Προεδρία ικανοποιούσε ένα πάγιο αίτημα των μεσογειακών εταίρων, οι οποίοι θεωρούσαν ότι έτσι θα αναβαθμιζόταν η θέση τους. Η ουσία της Συν-Προεδρίας είναι ότι ο ένας Συν-Πρόεδρος επιλέγεται από χώρα της Ε.Ε. και ο άλλος από χώρα εκτός Ε.Ε.. Όσον αφορά τον τρόπο επιλογής των προέδρων, οι μεσογειακοί εταίροι τον επιλέγουν συναινετικά, ενώ όσο αφορά την πλευρά της Ε.Ε. για τον τρόπο επιλογής του προέδρου εφαρμόζονται οι κανόνες της Ε.Ε. σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και συνθήκες. Οι Συν-Πρόεδροι ασκούν την προεδρία της ΕγΜ, ενώ πρέπει να υπάρχει συνεννόηση και συμφωνία μεταξύ τους.

---

²⁸ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουξάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

- **Σύνοδοι Υπουργών Εξωτερικών**
Μπορεί οι ΥΠΕΞ να μην είναι πια το ανώτατο όργανο όπως ήταν στη Διαδικασία της Βαρκελώνης, όμως παραμένουν στο επίκεντρο του νέου σχήματος καθώς έχουν τον πολιτικό έλεγχο και την εποπτεία της λειτουργίας του. Οι ΥΠΕΞ συνέρχονται μια φορά το χρόνο και εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις των κρατών – μελών.
- **Τομεακές Υπουργικές Σύνοδοι**
Σε αυτές τις Συνόδους, ανάλογα με το θέμα που είναι προς συζήτηση, οι κυβερνήσεις εκπροσωπούνται από τους αρμόδιους υπουργούς.
- **Σύνοδοι Υψηλών Αξιωματούχων**
Οι Υψηλοί Αξιωματούχοι είναι διπλωμάτες συνήθως με τον βαθμό του Πρέσβη. Εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις ενδιάμεσα στις Υπουργικές Συνόδους και ετοιμάζουν τα θέματα. Μπορούν να συνέλθουν εκτάκτως και έχουν αρμοδιότητα να αποφασίζουν επί παντός θέματος. Γενικά, στο νέο σχήμα της ΕγΜ οι Υψηλοί Αξιωματούχοι έχουν αυξημένες αρμοδιότητες και εξουσίες.
- **Μικτή Μόνιμη Επιτροπή**
Είναι νέο όργανο της ΕγΜ και σκοπός του είναι να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της αρχής της συνιδιοκτησίας. Αποτελείται από εκπροσώπους των αντιπροσωπειών και των 43 μελών της ΕγΜ. Έχει αρμοδιότητες για όλα τα θέματα και λειτουργεί ως βοηθητικό όργανο για τους Υψηλούς Αξιωματούχους.
- **Ομάδες Εργασίας**
Οι ομάδες εργασίας μπορούν να συγκληθούν οποτεδήποτε για τη μελέτη και προετοιμασία ενός συγκεκριμένου θέματος ή τη σύνταξη του κειμένου μιας έκθεσης.
- **Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**
Ο ρόλος της φαίνεται να έχει αποδυναμωθεί σε σχέση με τη θέση που είχε στη Διαδικασία της Βαρκελώνης. Όμως, εφόσον παρέχει πόρους και καλύπτει και ένα σημαντικό κομμάτι των λειτουργικών εξόδων της Γραμματείας, θα αποκτήσει σταδιακά σημαντικό ρόλο.

2.2 ΑΥΤΟΝΟΜΑ ΟΡΓΑΝΑ²⁹

➤ Γραμματεία

Η Διακήρυξη της Μασσαλίας περιλαμβάνει τις διατάξεις σχετικά με την ίδρυση, την οργάνωση, τη λειτουργία και τη δράση της Γραμματείας, ενώ κάνει και ιδιαίτερη αναφορά στη σύνθεση, στις αρμοδιότητες και στη χρηματοδότησή της.

²⁹ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουξάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

Το ζήτημα της δημιουργίας της Γραμματείας υπήρχε από την περίοδο της Διαδικασίας της Βαρκελώνης όπου είχαν γίνει προτάσεις για την ίδρυση Γραμματείας της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας. Όμως, το ζήτημα αυτό δεν είχε προχωρήσει καθώς δεν υπήρχε η απαιτούμενη συμφωνία.

Η Διακήρυξη της Μασσαλίας κατοχυρώνει την ανεξαρτησία της Γραμματείας, ενώ το καταστατικό ορίζει ότι έχει αυτονομία. Το καταστατικό της Γραμματείας εγκρίθηκε από τους Υψηλούς Αξιωματούχους στη Σύνοδο της Βαρκελώνης στις 3/3/2010. Στο καταστατικό της ορίζεται ότι θα έχει ως έδρα της, τη Βαρκελώνη. Ενώ, αναφέρεται πως η αρμοδιότητά της είναι τεχνική και εστιάζεται στα προγράμματα. Η Γραμματεία συνεργάζεται με τα όργανα όλων των βαθμίδων και αναφέρεται στους Υψηλούς Αξιωματούχους. Είναι ολιγάριθμη, επικεφαλής της είναι ο Γενικός Γραμματέας ενώ υπάρχουν και έξι αναπληρωτές. Η θητεία του είναι τριετής και ανανεώσιμη μόνο μια φορά. Το προσωπικό της Γραμματείας διορίζεται από τον Γενικό Γραμματέα, ενώ αποτελείται και από υπαλλήλους αποσπασμένους από τις εθνικές τους Διοικήσεις. Η επιλογή του Γενικού Γραμματέα, γίνεται μεταξύ υποψηφίων από τους μεσογειακούς εταίρους, με συναίνεση από τους Υψηλούς Αξιωματούχους και η επιλογή του επικυρώνεται από τους Υπουργούς Εξωτερικών.

➤ **Ευρωμεσογειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση**

Είχε ιδρυθεί κατά την περίοδο της Διαδικασίας της Βαρκελώνης και διατηρήθηκε και στην ΕγΜ. Συνεχίζει να λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο, όμως έχει ενισχυθεί ο ρόλος της καθώς είναι το κοινοβουλευτικό σκέλος της ΕγΜ.

➤ **Ίδρυμα Anna Lindh για το Διάλογο μεταξύ πολιτισμών**

Το ίδρυμα άρχισε τη λειτουργία του κατά τη διάρκεια της Διαδικασίας της Βαρκελώνης όμως παραμένει βασικό όργανο και στην ΕγΜ και συνεχίζει το έργο του. Έχει ως έδρα του τη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Το ίδρυμα κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του έχει χρηματοδοτήσει εκατοντάδες προγράμματα και έχει οργανώσει εκατοντάδες δράσεις σε πάρα πολλές χώρες. Συνεχίζει κανονικά τη λειτουργία και τη δράση του μέχρι σήμερα παρά τις δυσκολίες και τα εμπόδια που έχει δημιουργήσει η οικονομική κρίση.

➤ **Κοινωνία Πολιτών**

Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ΕγΜ συνεχίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως στη Διαδικασία της Βαρκελώνης.

➤ **Τοπική Αυτοδιοίκηση**

Η ιδρυτική Σύνοδος της Ευρωμεσογειακής Τοπικής και Περιφερειακής Συνέλευσης πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη στις 21/1/2010. Υιοθέτησε συμπεράσματα και κανονισμό λειτουργίας. Αποτελείται από εκπροσώπους των τοπικών αρχών από την Ε.Ε. και από τους μεσογειακούς εταίρους. Συνολικά αποτελείται από 84 μέλη, ισομερώς από την Ε.Ε. και τους μεσογειακούς εταίρους, με καθορισμένο αριθμό αντιπροσώπων για κάθε χώρα. Η θητεία των μελών της διαρκεί 2,5 έτη. Τα μέλη της Ε.Ε. ορίζει η Επιτροπή Περιφερειών ενώ από τους εταίρους οι Κυβερνήσεις. Η Συνέλευση ορίζει με συναίνεση τους δύο Συν-Προέδρους και τους έξι Αντιπροέδρους. Έχει συμβουλευτικές αρμοδιότητες και συνέρχεται μια φορά το χρόνο.

2.3 ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕγΜ

Η ΕγΜ για την επίτευξη των σκοπών της λειτουργεί με διάφορους τρόπους. Αρχικά, τα όργανα της λαμβάνουν αποφάσεις που έχουν πολιτική αρμοδιότητα. Τα όργανα που έχουν την εξουσία να λαμβάνουν αποφάσεις είναι : Οι Σύνοδοι Κορυφής, οι Σύνοδοι Υπουργών Εξωτερικών, οι Τομεακές Υπουργικές Σύνοδοι και οι Υψηλοί Αξιωματούχοι.

Οι Σύνοδοι Κορυφής και οι ΥΠΕΞ έχουν την αρμοδιότητα να εκδίδουν διακηρύξεις. Όταν υπάρχει συναίνεση όλων των συμμετεχόντων κρατών - μελών ονομάζεται κοινή διακήρυξη. Αντίθετα, όταν η Σύνοδος δεν μπορεί να καταλήξει σε ομόφωνη απόφαση επειδή δεν υπάρχει συναίνεση, τότε η Προεδρία εκδίδει με δική της ευθύνη, τα Συμπεράσματα της Προεδρίας, τα οποία έχουν το ίδιο κύρος με τις ομόφωνες αποφάσεις. Τα Συμπεράσματα θεωρούνται αποφάσεις, ενώ έτσι δε χρειάζεται να επιτευχθεί ομοφωνία.

Όσον αφορά τους Υψηλούς Αξιωματούχους έχουν την αρμοδιότητα να κάνουν εισηγήσεις προς τους Υπουργούς αλλά και να λαμβάνουν οι ίδιοι διαδικαστικές αποφάσεις. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούν ομάδες εργασίας, εκλέγουν τον Πρόεδρο και τον Εκτελεστικό Διευθυντή του Ιδρύματος Anna Lindh, τον Γενικό Γραμματέα της Γραμματείας και τους Αναπληρωτές του και αποφασίζουν για τον προϋπολογισμό, εγκρίνουν και τροποποιούν το καταστατικό της Γραμματείας, τον Απολογισμό και το Οργανόγραμμα.

2.4 ΕΝΑΡΞΗ ΚΑΙ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕγΜ

Η τυπική ίδρυση της «Διαδικασίας της Βαρκελώνης – Ένωσης για τη Μεσόγειο» πραγματοποιήθηκε με τη Σύνοδο Κορυφής των Παρισίων στις 13 Ιουλίου 2008.

Παρόλο που ξεκίνησε με τις καλύτερες προϋποθέσεις και με αυξημένες φιλοδοξίες, οι πολιτικοί σχεδιασμοί της ΕγΜ ανατράπηκαν όταν ξέσπασαν συγκρούσεις στη Λωρίδα της Γάζας ανάμεσα σε Ισραήλ και Παλαιστίνιους. Η επίθεση του ισραηλινού στρατού στη Λωρίδα της Γάζας παραμονές Χριστουγέννων του 2008 προκάλεσε σημαντικά προβλήματα στις ευρωμεσογειακές σχέσεις. Οι συνεχιζόμενες συγκρούσεις, οι μεγάλες καταστροφές που προκλήθηκαν από αυτές και οι απώλειες αμάχων επιβάρυναν την κατάσταση και δημιούργησαν σημαντικά προβλήματα και σε διπλωματικό επίπεδο επηρεάζοντας σε σημαντικό βαθμό την ΕγΜ, αφού προκάλεσε την αναστολή των εργασιών και των Συνόδων της.

Συγκεκριμένα, στις αρχές Ιανουαρίου 2009³⁰, η Αίγυπτος που ασκούσε τη Συν-Προεδρία της ΕγΜ ανακοίνωσε ότι σταματά τη Διαδικασία και ζήτησε την αναβολή επ' αόριστον των πολιτικών συνόδων της ΕγΜ. Αυτό συνέβη, διότι τα αραβικά κράτη δεν μπορούσαν να συμμετέχουν σε συνόδους στις οποίες συμμετείχε και το Ισραήλ μετά τα γεγονότα στη Γάζα. Προκειμένου να “προχωρήσει” η Διαδικασία και να μη δεχθεί ένα ισχυρό πλήγμα προτού καν αρχίσει τη λειτουργία της, η Γαλλική Αντιπροσωπεία που ασκούσε την Συν-Προεδρία για λογαριασμό των ευρωπαϊκών κρατών ανέπτυξε σημαντική διπλωματική δραστηριότητα προκειμένου να συνεχιστούν και να ολοκληρωθούν οι εργασίες της ΕγΜ.

Για την ακρίβεια, η Γαλλική πλευρά θεώρησε ότι η «αναστολή εργασιών» έπρεπε να περιοριστεί μόνο στις Συνόδους Υψηλών Αξιωματούχων και Υπουργών Εξωτερικών. Έτσι, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και οι τομεακές σύνοδοι και οι σύνοδοι των Ομάδων Εργασίας, προκειμένου να προχωρήσει η Διαδικασία. Όμως και πάλι οι Αραβικές Αντιπροσωπείες δεν ήταν διατεθειμένες να παρευρεθούν σε κάποια συνάντηση και να συζητήσουν.

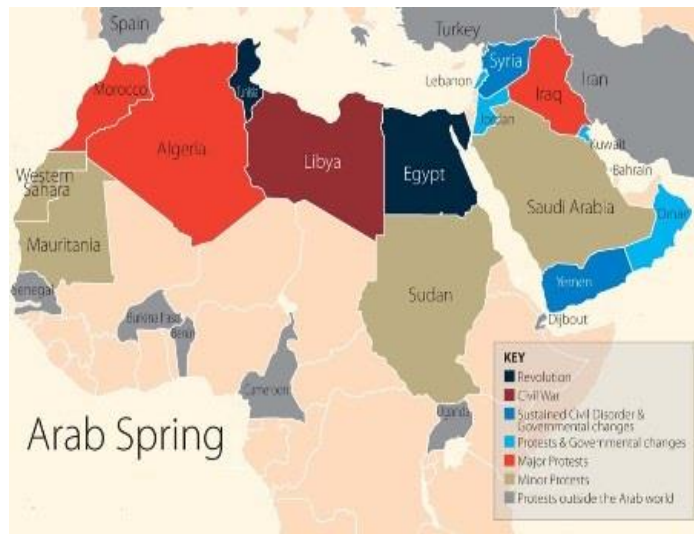
Παρόλα αυτά, έπειτα από προσπάθειες της Ε.Ε., συνομιλίες και διαπραγματεύσεις με την αραβική πλευρά επιτεύχθηκε η σύγκληση της Ολομέλειας των Υψηλών Αξιωματούχων στις 23 Ιουλίου 2009, με μοναδικό θέμα το Μεσανατολικό. Η συζήτηση εξελίχθηκε ομαλά με τις δύο πλευρές, την αραβική και την ισραηλινή να εκθέτουν τις απόψεις τους, ενώ δόθηκε η ευκαιρία και στην Ε.Ε. να εκφράσει την ευρωπαϊκή θέση επί του θέματος.

Βέβαια, το ζήτημα δεν έληξε έτσι εύκολα όμως έγινε το μεγάλο βήμα για τον τερματισμό της κρίσης και την επανέναρξη των εργασιών της ΕγΜ μετά από μικρό χρονικό διάστημα. Συγκεκριμένα, με το τέλος της τσεχικής Προεδρίας η αραβική πλευρά επέστρεψε στις εργασίες της ΕγΜ και έτσι συγκλήθηκε ξανά σύνοδος των Υψηλών Αξιωματούχων.

---

³⁰ Η Διπλωματία της Μεσογείου, Σωτήριος Βαρουξάκης, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2011

2.5 Η ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ

Το σημαντικότερο πρόβλημα, το οποίο χρειάστηκε να αντιμετωπίσει η ΕγΜ και αντιμετωπίζει μέχρι σήμερα, ήταν το ξέσπασμα της Αραβικής Άνοιξης. Αραβική Άνοιξη ονομάστηκε το κύμα των εξεγέρσεων και των διαδηλώσεων που ξέσπασαν στη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή από τα τέλη του 2010.

Συγκεκριμένα, εκδηλώθηκαν εξεγέρσεις σε Τυνησία, Αίγυπτο, Λιβύη, Συρία, ενώ μεγάλες διαδηλώσεις έγιναν σε Αλγερία, Μαρόκο, Λίβανο, Ιορδανία, Μαυριτανία, Υεμένη και Μπαχρέιν. Οι αιτίες αυτών διαδηλώσεων και των εξεγέρσεων ήταν οι κακές συνθήκες ζωής, η φτώχεια, η ανεργία, η αυταρχικότητα και η διαφθορά αυτών των καθεστώτων. Οι εξεγέρσεις που ξέσπασαν στη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή προκάλεσαν μεγάλες αλλαγές και αναδιαμόρφωσαν την περιοχή.³¹

Η αρχή έγινε στην Τυνησία στις 18 Δεκεμβρίου 2010 όταν ένας πλανόδιος μικροπωλητής αυτοπυρπολήθηκε διαμαρτυρόμενος για τις συνθήκες φτώχειας που επικρατούσαν στη χώρα. Σύντομα, ξέσπασαν μαζικές διαδηλώσεις σε πολλές πόλεις της Τυνησίας με το καθεστώς να προσπαθεί να τις καταστείλει. Οι διαδηλώσεις συνεχίστηκαν με μεγαλύτερη ένταση και κύριο αίτημα την παραίτηση του Προέδρου Μπεν Άλι. Τελικά, στις 14 Ιανουαρίου ο Πρόεδρος Ζιν Ελ Αμπιντίν Μπεν Άλι παραιτήθηκε και κατέφυγε στη Σαουδική Αραβία. Την εξουσία ανέλαβε ο μέχρι τότε πρωθυπουργός Μοχάμεντ Γκανουσί.

Παράλληλα με τις διαδηλώσεις στην Τυνησία, εκδηλώθηκαν διαδηλώσεις και στην Αίγυπτο. Η επανάσταση της 25^{ης} Ιανουαρίου όπως είναι γνωστή για τους Αιγύπτιους ξεκίνησε στις 25 Ιανουαρίου 2011 με κύριο αίτημα την παραίτηση του Προέδρου Χόσνι Μουμπάρακ. Στα τέλη Ιανουαρίου ο Μουμπάρακ διέταξε τον στρατό να βγει στους δρόμους προκειμένου να αντιμετωπίσει το οργισμένο πλήθος και επέβαλλε απαγόρευση κυκλοφορίας. Τα μέτρα όμως αυτά, δεν ήταν αρκετά για να καταστείλουν τις διαδηλώσεις και έτσι την 1^η Φεβρουαρίου ο Μουμπάρακ γνωστοποίησε την απόφαση του να προκηρύξει εκλογές χωρίς τη δική του συμμετοχή σε αυτές, με την προϋπόθεση να παρέμενε στην εξουσία μέχρι να διεξαχθούν. Οι διαδηλωτές όμως αρνήθηκαν και συνέχισαν να τον απειλούν με την εκδίωξη του.

³¹ Η Διεθνής Ασφάλεια στον Μεταψυχροπολεμικό Κόσμο, Μπόση Μ., Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2004

Έτσι, στις 11 Φεβρουαρίου ανακοινώθηκε η παραίτηση Μουμπάρακ με την εξουσία να περνά στο Συμβούλιο Ενόπλων Δυνάμεων. Στις εκλογές που διεξήχθησαν στη συνέχεια επικράτησε η Μουσουλμανική Αδελφότητα και νέος Πρόεδρος αναδείχθηκε ο Μοχάμεντ Μόρσι. Όμως ακόμη και με τον Μόρσι δεν επήλθε η σταθερότητα στην Αίγυπτο. Οι ελπίδες που υπήρχαν μετά την εκλογή του σύντομα εξανεμίστηκαν, ξέσπασαν νέες διαδηλώσεις, ενώ επενέβη ο στρατός ο οποίος τάχθηκε κατά του Μόρσι. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να χάσει ο Μόρσι την εξουσία και να αναδειχθεί νέος ηγέτης ο στρατηγός Σίσι.

Εκτός από την Τυνησία και την Αίγυπτο, διαδηλώσεις ξέσπασαν και στη Λιβύη. Οι διαδηλώσεις που ξεκίνησαν από τη Βεγγάζη επεκτάθηκαν γρήγορα και σε άλλες περιοχές. Το καθεστώς Καντάφι επιχειρήσε να τις καταστείλει κατηγορώντας ότι υπήρχε συνομοσία από τη Δύση και το Ισραήλ. Οι διαδηλώσεις σύντομα μετατράπηκαν σε ένοπλες συγκρούσεις με τους αντικαθεστωτικούς να καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις σε ολόκληρη τη χώρα. Οι συγκρούσεις μετατράπηκαν σε εμφύλια σύρραξη με την Ε.Ε. και τις Η.Π.Α. να μένουν αρχικά απαθείς³² και στη συνέχεια να δημιουργούν συνασπισμό υπέρ των αντικαθεστωτικών. Ο συνασπισμός που δημιουργήθηκε προχώρησε σε εναέριο αποκλεισμό του καθεστώτος Καντάφι και βομβάρδισε οικίες και παλάτια που βρίσκονταν στην κατοχή του.

Τελικά, το καθεστώς Καντάφι μετά από τα ανελέητα χτυπήματα που δέχθηκε τόσο από τους αντικαθεστωτικούς όσο και από το στρατιωτικό συνασπισμό κατέρρευσε, ενώ ο ίδιος ο Μουαμάρ Καντάφι δολοφονήθηκε από αντικαθεστωτικούς που τον συνέλαβαν μετά την πτώση του καθεστώτος. Παρά την πτώση του καθεστώτος Καντάφι, στη Λιβύη συνεχίζονται οι συγκρούσεις καθώς ξέσπασε νέος αιματηρός εμφύλιος ανάμεσα σε ισλαμιστικές οργανώσεις και τη νέα κυβέρνηση.

Επίσης, τα τελευταία χρόνια λαμβάνει χώρα ένας άκρως αιματηρός εμφύλιος πόλεμος στη Συρία με εκατοντάδες χιλιάδες θύματα αλλά και εκτοπισμένους από τις εστίες τους ανθρώπους.³³ Η κυβέρνηση του Μπασάρ Αλ Άσαντ δεν εγκαταλείπει την εξουσία και οι συγκρούσεις ανάμεσα στον συριακό στρατό και τους αντικαθεστωτικούς είναι σφοδρές. Ακόμη, η κατάσταση γίνεται πολύ πιο δύσκολη από τη στιγμή που σε εδάφη της Συρίας δρουν τζιχαντιστές της τρομοκρατικής οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος, η οποία έχει καταλάβει συριακά εδάφη. Οι συγκρούσεις στη Συρία συνεχίζονται με σφοδρότητα με τον αριθμό των θυμάτων να αυξάνεται καθημερινά. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, τα γεγονότα αυτά συντάραξαν όχι μόνο τη Μεσόγειο αλλά και ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή.³⁴ Αναδιαμορφώθηκε η περιφέρεια της Βορείου Αφρικής και της Μέσης Ανατολής και όσον αφορά την ΕγΜ, αναπόφευκτα οι εργασίες της σταμάτησαν και υπήρξε μία

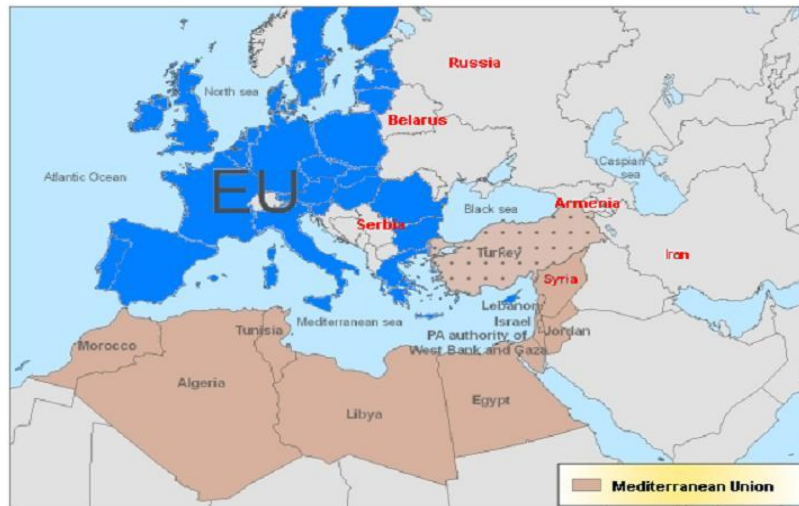
³² Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

³³ www.amnesty.gr

³⁴ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

σχετική αδράνεια όσον αφορά τις διαδικασίες της, καθώς σχεδόν όλες οι Τ.Μ.Χ. έχουν εμπλακεί στην Αραβική Άνοιξη και σε αρκετά από αυτά τα κράτη έχει αλλάξει το καθεστώς, ενώ σε άλλα εμφύλιες συγκρούσεις βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στον τερματισμό των συγκρούσεων σε αυτά τα κράτη και στη μετάβασή τους σε μία σταθερή δημοκρατία παρά στη συνέχιση των εργασιών της ΕγΜ.

Χάρτης 1

Χάρτης 2

Στους παραπάνω χάρτες παρατηρούμε τα κράτη από τα οποία αποτελείται η Διαδικασία της Βαρκελώνης – Ένωση για την Μεσόγειο.

3^ο Κεφάλαιο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Ε.Ε. – Τ.Μ.Χ.

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ένας από τους τρεις πυλώνες στους οποίους στηριζόταν η Διαδικασία της Βαρκελώνης ήταν ο οικονομικός πυλώνας, ο οποίος στόχευε στη θεμελίωση ενός κοινού χώρου ευημερίας, έχοντας τις εξής συνιστώσες: δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (ΖΕΣ) μέχρι το 2010, την οικονομική συνεργασία και την χρηματοδοτική συνεργασία.³⁵ Πρέπει να αναφερθεί, ότι ο οικονομικός πυλώνας ενδιέφερε περισσότερο τις Τ.Μ.Χ. οι οποίες επιζητούσαν την οικονομική ενίσχυση και υποστήριξη από την Ε.Ε. και οι περισσότερες από αυτές, αν όχι όλες, αντιμετώπιζαν σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Στη Δήλωση της Βαρκελώνης, συμφωνήθηκε από τους συνέδρους ότι η επιτυχία της Διαδικασίας θα εξαρτιόταν από τη χρηματοδότηση που θα παρείχε η Ε.Ε. στις Τ.Μ.Χ.. Έτσι, θεσπίστηκε το πρόγραμμα MEDA το 1996 το οποίο ήταν το κύριο χρηματοδοτικό μέσο της Ένωσης μέσω του οποίου χρηματοδοτούνταν προγράμματα τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διμερές επίπεδο. Ακόμη, η Διαδικασία της Βαρκελώνης υποστηριζόταν και από τον Ευρωμεσογειακό Μηχανισμό Επενδύσεων και Εταιρικής Σχέσης (FEMIP) της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ETE).³⁶

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί πως προκειμένου να προωθηθεί η οικονομική συνεργασία ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη και τις Τ.Μ.Χ. υπογράφονταν συμφωνίες σύνδεσης ανάμεσα στην Ε.Ε. και τις Τ.Μ.Χ.. Οι συμφωνίες αυτές βασιζόνταν στο άρθρο 310 ΣΕΚ, στο οποίο αναφέρεται πως η Ε.Ε. μπορεί να συνάπτει με ένα ή περισσότερα κράτη ή με διεθνείς οργανισμούς, συμφωνίες που συνιστούν σύνδεση, η οποία συνεπάγεται αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, κοινές δράσεις και ειδικές διαδικασίες.³⁷ Συμφωνίες σύνδεσης είχαν γίνει με την Τυνησία (1995), το Μαρόκο (1996), την Ιορδανία (1997), την Αίγυπτο (1999), την Αλγερία (2001) και τον Λίβανο (2002). Όμως μόνο αυτές με την Τυνησία, το Μαρόκο και το Ισραήλ τέθηκαν σε ισχύ.³⁸ Ακόμη, για να επιτευχθεί ο πιο σημαντικός στόχος που ήταν η δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών, η διαδικασία δεν τέθηκε σε ισχύ μόνο ανάμεσα σε Βορρά και Νότο αλλά μπορούσαν να γίνουν συνεργασίες ανάμεσα σε Τ.Μ.Χ. του Νότου αλλά και να δημιουργηθούν περιφερειακές συνδέσεις κρατών.³⁹

³⁵ Ευρωμεσογειακές Σχέσεις, Σεϊμένης Ι. – Σιούσιουρας Π., Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη 2003.

³⁶ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

³⁷ Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές Neill Nugent, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2009

³⁸ Ευρωμεσογειακές Σχέσεις, Σεϊμένης Ι. – Σιούσιουρας Π., Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη 2003.

³⁹ Working Paper: EuroMed – 2030 Long Term Challenges for the Mediterranean Area, European Commission, 2011.

Όσον αφορά τους κανονισμούς MEDA I και MEDA II, η αρχή έγινε με τη θέσπιση του προγράμματος MEDA I το 1996. Για την πρώτη περίοδο εφαρμογής του (1996-1999), το πρόγραμμα αυτό προσέφερε χρηματοδοτική βοήθεια ύψους 3,4 δις ευρώ για την υλοποίηση του προγράμματος.⁴⁰ Ακόμη, στο ποσό αυτό προστέθηκε και οικονομική βοήθεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων με τη μορφή δανείων καθώς και η διμερής βοήθεια προς τα κράτη μέλη. Το 2000 με την τροποποίηση του κανονισμού MEDA ξεκίνησε το πρόγραμμα MEDA II το οποίο είχε ως στόχο να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της οικονομικής βοήθειας μέσω της καλύτερης στόχευσης των προγραμμάτων αλλά και τις περαιτέρω οικειοποίησης τους από τους μεσογειακούς εταίρους. Η οικονομική βοήθεια του προγράμματος MEDA II (2000-2006) έφτασε τα 5,3 δις ευρώ.⁴¹

Το MEDA II εισήγαγε την κατάρτιση εγγράφων στρατηγικής για την περίοδο 2000-2006 τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Ο κανονισμός όριζε πως τα έγγραφα στρατηγικής καθώς και τα εκτενή προγράμματα στηρίζονταν στον εκτενή διάλογο με τους μεσογειακούς εταίρους. Ακόμη, εισήγαγε την ετήσια εκπόνηση σχεδίων χρηματοδότησης, με βάση τα ενδεικτικά προγράμματα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τα έγγραφα στρατηγικής, τα ενδεικτικά προγράμματα και τα σχέδια χρηματοδότησης εγκρίνονταν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ύστερα από διαβούλευση της επιτροπής MED.⁴²

Ο κανονισμός MEDA II καταργήθηκε το 2006 και αντικαταστάθηκε από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης.⁴³ Η οικονομική βοήθεια που παρείχαν οι κανονισμοί MEDA είχε ως σκοπό την ενίσχυση αλλά και τη διευκόλυνση των T.M.X. στην υλοποίηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες ήταν απαραίτητες για αυτά τα κράτη. Πρέπει να αναφερθεί πως οι κανονισμοί MEDA εμπειρεύσαν δύο σημαντικά στοιχεία. Αυτά ήταν:⁴⁴

- Η εισαγωγή ρήτρας οικονομικής αιρεσιμότητας (αρνητικής)
- Ο καθορισμός συγκεκριμένων κριτηρίων για την παροχή χρηματοδοτικής βοήθειας.

Όσον αφορά τη ρήτρα πολιτικής αιρεσιμότητας, οι κανονισμοί MEDA όριζαν στο άρθρο 3 ότι το πρόγραμμα «στηρίζεται στο σεβασμό των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, τα οποία αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο της εταιρικής σχέσης. Συνεπώς, η παραβίαση

---

⁴⁰ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

⁴¹ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

⁴² Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

⁴³ Working Paper: EuroMed – 2030 Long Term Challenges for the Mediterranean Area, European Commission, 2011.

⁴⁴ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

τους αιτιολογεί την υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων». Το άρθρο 3 των κανονισμών, εισήγαγε την αρχή της αρνητικής πολιτικής αιρεσιμότητας στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση. Έτσι, σε περίπτωση που κάποιο κράτος παραβίαζε αυτές τις αρχές και ελευθερίες, τότε η Ε.Ε. είχε τη δυνατότητα να διακόψει την συνεργασία με το συνδεδεμένο κράτος. Όμως, δεν έγινε ποτέ χρήση αυτής της ρήτρας.

Η εισαγωγή ρήτρας αρνητικής πολιτικής αιρεσιμότητας προκάλεσε τις αντιδράσεις των Τ.Μ.Χ., οι οποίες θεωρούσαν πως η Ε.Ε. προωθούσε τα δικά της συμφέροντα, ενώ παράλληλα αναμειγνυόταν στις εσωτερικές υποθέσεις των χωρών αυτών. Η αρνητική πολιτική αιρεσιμότητα αντικαταστάθηκε στη συνέχεια από ρυθμίσεις θετικής αιρεσιμότητας με την εφαρμογή της νέας ΕΠΓ όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Ενώ όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, οι κανονισμοί MEDA περιόριζαν τις πρωτοβουλίες των μεσογειακών εταίρων εισάγοντας μία ρήτρα πολιτικής αιρεσιμότητας. Έτσι, και στους δύο κανονισμούς το άρθρο 5 όριζε πως η χρηματοδότηση από αυτούς τους κανονισμούς θα επιλεγόταν με βάση τα εξής κριτήρια:⁴⁵

- 1) Τις προτεραιότητες των δικαιούχων
- 2) Την εξέλιξη των αναγκών τους
- 3) Την ικανότητα απορρόφησης
- 4) Την πρόοδο που έχει πραγματοποιηθεί στη διαρθρωτική μεταρρύθμιση
- 5) Την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων μέτρων στην επίτευξη των στόχων της κοινοτικής βοήθειας

Ουσιαστικά, τα τρία τελευταία κριτήρια ήταν τα πιο σημαντικά και αυτά στα οποία έπρεπε να επικεντρώσουν τις προσπάθειες τους οι μεσογειακοί εταίροι.

Τώρα, όσον αφορά την οικονομική βοήθεια που προσέφεραν τα κράτη της Ε.Ε. μέσω του MEDA II (2000-2006) αλλά και μέσω της ΕΠΓ για το 2007, ο πίνακας που ακολουθεί παρέχει χρήσιμες πληροφορίες. Τα νούμερα που ακολουθούν αναφέρονται σε εκατομμύρια ευρώ.

---

⁴⁵ Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Μαριλένα Σημίτη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

Διμερής Συνεργασία	2000-2006 MEDA	2007 Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας
Αλγερία*	339	57
Δυτική Όχθη και Γάζα	522	453
Αίγυπτος	593	137
Ιορδανία	331	62
Λίβανος	133	50
Μαρόκο	980	190
Συρία	180	20
Τυνησία	518	103
Ισραήλ	0	2
Λιβύη*	0	2
Σύνολο Διμερών	3.595	1.076
Περιφερειακή Συνεργασία	1.052	178
Σύνολο	4.647	1.254

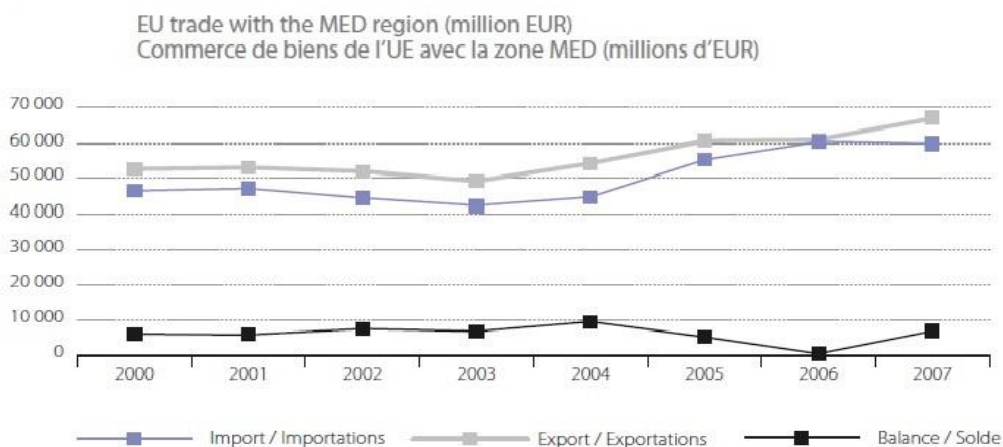
*Η Αλγερία και η Λιβύη άρχισαν να δέχονται διμερή βοήθεια το 2007

Πηγή: Commission of the European Communities, Brussels, 20/5/08, COM (2008) 319 (Final).

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, η οικονομική βοήθεια που έχει χορηγηθεί στα κράτη της Μεσογείου είναι πολύ σημαντική και ειδικά στα κράτη της Βορείου Αφρικής έχουν δοθεί ιδιαίτερα μεγάλα ποσά.

Άλλος ένας σημαντικός παράγοντας που πρέπει να αναλυθεί, είναι οι εμπορικές σχέσεις τόσο ανάμεσα στην Ε.Ε. και στις Τ.Μ.Χ. αλλά και ξεχωριστά σε κάθε μία. Το γράφημα που ακολουθεί απεικονίζει το εύρος των εμπορικών σχέσεων της Ε.Ε. στην περιοχή της Μεσογείου.

❖ Εμπόριο της Ε.Ε. με τις Τ.Μ.Χ..

Πηγή: *European Commission, Eurostat, 2009 edition*

Το παραπάνω γράφημα φανερώνει το ύψος των εμπορικών συναλλαγών της Ε.Ε. με την περιοχή της Μεσογείου από το 2000 μέχρι το 2007, με τις εξαγωγές της Ε.Ε. να ξεπερνούν τις εισαγωγές. Ακόμη, παρατηρείτε σταδιακή αύξηση τόσο των εξαγωγών όσο και των εισαγωγών από το 2000 ως το 2007.

Αντίθετα, στους πίνακες που ακολουθούν, απεικονίζεται το ύψος του εξωτερικού εμπορίου των Τ.Μ.Χ. για την περίοδο 2000-2007, με τους αριθμούς να παρουσιάζουν σταδιακή αύξηση από έτος σε έτος, τόσο για τις εισαγωγές όσο και για τις εξαγωγές.

❖ Συνολικό εξωτερικό εμπόριο των Μεσογειακών κρατών.

Total external trade of the Mediterranean countries (million EUR)
Commerce extérieur total des pays méditerranéens (millions d'EUR)

	Imports / Importations						
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
MED							
DZ	9 909	13 076	11 963	14 718	16 363	17 088	20 161
EG	15 061	13 169	9 548	10 308	15 973	16 460	19 649
IL	38 699	35 010	30 243	32 936	36 197	38 097	41 313
JO	5 036	5 372	5 083	6 586	8 487	9 214	10 016
LB	6 794	7 513	6 996	8 268	7 523	7 483	6 835
MA	12 519	12 551	12 583	14 329	16 728	18 556	23 094
PS	2 580	1 603	1 591	1 908	2 144	2 197	2 292
SY	4 131	4 746	4 518	5 667	7 562	9 150	10 693
TN	10 069	10 070	8 970	10 237	10 605	11 944	13 936

	Exports / Exportations						
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
MED							
DZ	23 853	19 915	21 757	25 792	36 976	43 495	43 899
EG	5 062	4 930	5 401	6 165	8 583	10 956	11 748
IL	34 005	31 209	28 096	31 048	34 379	37 267	39 468
JO	2 071	2 933	2 664	3 129	3 473	4 240	4 185
LB	779	1 219	1 488	1 536	1 514	1 818	1 673
MA	8 054	8 315	7 757	7 975	9 006	9 980	10 658
PS	434	255	247	251	270	292	374
SY	5 017	6 912	5 066	4 327	6 387	8 697	8 424
TN	6 877	7 270	6 501	7 786	8 438	9 314	11 066

Πηγή: *European Commission, Eurostat, 2009 edition*

Ενώ, στους πίνακες που ακολουθούν απεικονίζεται το μερίδιο που αντιστοιχεί στην Ε.Ε. για την ίδια περίοδο από το εξωτερικό εμπόριο των Τ.Μ.Χ..

❖ Μερίδιο της Ε.Ε. στο εξωτερικό εμπόριο των Μεσογειακών Κρατών.

Share of the European Union (EU-27) in the external trade of Mediterranean countries (%)
Part de l'Union européenne (UE-27) dans le commerce extérieur des pays méditerranéens (%)

	Imports / Importations						
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
MED							
DZ	58.7	56.8	58.9	54.8	53.2	54.8	51.9
EG	33.2	26.7	26.2	25.1	21.4	23.2	23.0
IL	44.1	42.0	42.4	41.4	39.1	37.7	36.5
JO	34.2	30.5	27.3	24.4	24.6	23.5	24.3
LB	45.7	45.3	44.5	40.0	40.1	37.7	37.2
MA	58.7	57.5	59.8	56.1	52.8	52.3	51.9
PS	11.2	11.7	8.9	9.0	9.4	8.2	8.0
SY	32.9	29.9	20.4	16.1	12.3	19.6	25.4
TN	66.1	71.6	78.3	70.3	69.6	65.7	64.9

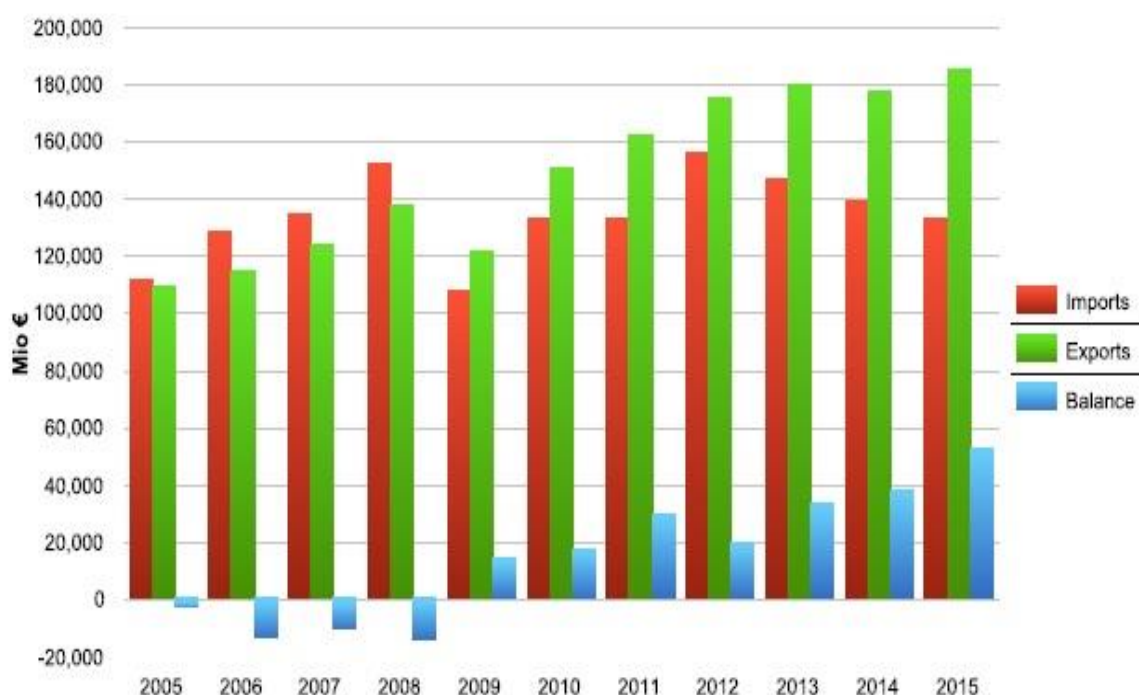
	Exports / Exportations						
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007
MED							
DZ	63.1	64.7	59.4	54.0	55.6	52.5	43.6
EG	34.1	24.2	30.4	30.1	29.0	33.9	29.1
IL	29.3	26.7	28.5	28.2	29.2	27.9	29.6
JO	4.2	7.3	3.8	3.5	3.6	3.2	3.2
LB	22.9	17.0	11.4	10.5	11.3	12.0	17.5
MA	75.2	73.8	76.3	74.3	73.7	73.1	72.4
PS	0.4	3.7	2.5	2.3	3.4	0.7	3.5
SY	68.3	62.1	61.1	53.9	44.5	40.7	43.5
TN	73.9	79.0	88.5	83.4	80.1	77.2	79.3

Πηγή: European Commission, Eurostat, 2009 edition

Από τα στοιχεία που προκύπτουν από τους πίνακες αυτούς, γίνεται εύκολα αντιληπτό πως η Ε.Ε. είναι ένας πολύ σημαντικός εταίρος, αν όχι ο σημαντικότερος για τις Τ.Μ.Χ.. Στο παρακάτω γράφημα και στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι εμπορικές ροές κατά την τελευταία δεκαετία (2005-2015) ανάμεσα στην Ε.Ε. και τις Τ.Μ.Χ.. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία, οι εξαγωγές από την Ε.Ε. προς τις Τ.Μ.Χ. έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια ενώ ο αριθμός των εισαγωγών από τις Τ.Μ.Χ. την τελευταία τετραετία έχει μειωθεί.

Total goods: EU Trade flows and balance, annual data 2005 - 2015

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

Total goods: EU Trade flows and balance

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

Period	Imports			Exports			Balance Value Mio €	Total trade Value Mio €
	Value Mio €	% Growth*	% Extra-EU	Value Mio €	% Growth*	% Extra-EU		
2005	111,617		9.4	109,014		10.4	-2,602	220,631
2006	128,592	15.2	9.4	114,771	5.3	10.0	-13,821	243,363
2007	134,784	4.8	9.3	124,221	8.2	10.1	-10,563	259,005
2008	151,652	12.5	9.6	137,495	10.7	10.5	-14,157	289,146
2009	107,265	-29.3	8.7	121,239	-11.8	11.1	13,974	228,504
2010	133,320	24.3	8.7	150,609	24.2	11.1	17,289	283,929
2011	132,237	-0.8	7.7	161,859	7.5	10.4	29,622	294,096
2012	155,499	17.6	8.6	175,203	8.2	10.4	19,703	330,702
2013	146,457	-5.8	8.7	179,536	2.5	10.3	33,078	325,993
2014	139,400	-4.8	8.2	177,494	-1.1	10.4	38,094	316,894
2015	133,146	-4.5	7.7	185,389	4.5	10.4	52,243	318,535

% Growth: relative variation between current and previous period

% Extra-EU: Imports/exports as % of all EU partners i.e. excluding trade between EU Member States

Πηγή: European Commission, Directorate – General for Trade, 2016

Στον επόμενο Πίνακα απεικονίζονται οι τομείς στους οποίους επεκτείνεται το εμπόριο της Ε.Ε. με τις Τ.Μ.Χ. την τελευταία τετραετία (2011-2015).

❖ Εμπορικές ροές 2011-2015

Trade flows by HS section 2011 - 2015

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

HS Sections	Imports				Exports			
	Value Mio €				Value Mio €			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Total	155,499	146,457	139,400	133,146	175,203	179,536	177,494	185,389
I Live animals; animal products	1,014	1,053	1,179	1,356	2,757	2,299	3,026	3,190
II Vegetable products	4,361	4,623	4,814	5,690	4,035	5,589	5,815	5,964
III Animal or vegetable fats and oils	300	450	220	763	692	622	551	747
IV Foodstuffs, beverages, tobacco	2,625	2,651	2,913	3,271	5,184	5,069	5,246	5,548
V Mineral products	74,046	63,202	49,401	33,289	21,243	19,819	17,861	14,298
VI Products of the chemical or allied industries	7,978	7,747	7,108	8,862	19,182	19,465	19,971	21,219
VII Plastics, rubber and articles thereof	4,246	4,313	4,879	5,173	9,879	10,316	10,399	10,698
VIII Raw hides and skins, and saddlery	657	680	778	751	862	880	814	754
IX Wood, charcoal and cork and articles thereof	108	101	128	140	2,582	2,469	2,695	2,603
X Pulp of wood, paper and paperboard	545	517	547	668	3,960	3,873	3,841	4,074
XI Textiles and textile articles	18,554	18,693	19,730	20,240	6,604	6,722	6,764	6,929
XII Footwear, hats and other headgear	834	855	901	895	695	800	847	743
XIII Articles of stone, glass and ceramics	1,189	1,130	1,190	1,306	1,829	2,077	2,220	2,280
XIV Pearls, precious metals and articles thereof	2,311	1,984	1,950	2,705	3,052	3,548	2,799	2,149
XV Base metals and articles thereof	6,442	6,654	6,966	7,137	19,301	18,603	17,946	16,839
XVI Machinery and appliances	16,704	16,628	17,783	20,077	42,078	43,789	42,688	46,069
XVII Transport equipment	10,198	11,765	13,666	16,276	23,003	24,328	23,058	29,732
XVIII Optical and photographic instruments, etc.	1,179	1,305	1,365	1,554	4,600	4,984	5,166	5,563
XIX Arms and ammunition	117	79	62	74	79	110	109	77
XX Miscellaneous manufactured articles	1,205	1,225	1,312	1,541	1,820	2,106	2,147	2,309
XXI Works of art and antiques	15	24	46	28	76	67	96	77
XXII Not classified	869	779	2,460	1,350	1,690	2,000	3,434	3,526
AMA / NAMA Product Groups	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Total	155,499	146,457	139,400	133,146	175,203	179,536	177,494	185,389
Agricultural products (WTO AoA)	7,244	7,675	7,918	9,664	13,008	13,969	14,889	15,578
Fishery products	1,293	1,336	1,457	1,692	365	354	380	435
Industrial products	146,962	137,446	130,025	121,791	161,829	165,212	162,225	169,376

Πηγή: European Commission, Directorate – General for Trade, 2016

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία την τετραετία 2011-15 οι κυριότερες εισαγωγές της Ε.Ε. από τις Τ.Μ.Χ. αφορούν σε πολύ μεγάλο ποσοστό ζωικά προϊόντα (τα οποία βρίσκονται στην κορυφή του καταλόγου με μεγάλη διαφορά από το δεύτερο προϊόν) και μεταλλεύματα. Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί πως και στις δύο αυτές περιπτώσεις από το 2012 μέχρι το 2015 υπάρχει σταδιακή και μεγάλη μείωση των εισαγωγών. Επίσης, γίνονται εισαγωγές υφασμάτων και μηχανημάτων. Από την άλλη πλευρά, πρώτο στη λίστα των εξαγωγών και με μεγάλη διαφορά είναι τα ζωικά προϊόντα, στην εξαγωγή των οποίων υπάρχει σταδιακή αύξηση την τελευταία τετραετία όπως και στις εξαγωγές μηχανημάτων που ακολουθούν στην εν λόγω λίστα. Επίσης, εξάγονται προς τις Τ.Μ.Χ. χημικά και βιομηχανικά προϊόντα.

Στους πίνακες που ακολουθούν, απεικονίζονται οι εμπορικές σχέσεις της Ε.Ε. με τον υπόλοιπο κόσμο (2005-2015) και οι κύριοι εμπορικοί εταίροι της Ε.Ε. για το 2015. Σε αυτούς τους πίνακες, φαίνεται ότι οι εξαγωγές της Ε.Ε. προς τον υπόλοιπο κόσμο, ξεπέρασαν τις εισαγωγές μόνο την τριετία 2013-2015. Ενώ, τα στοιχεία δείχνουν πως οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι για την Ε.Ε. είναι η Κίνα και οι Η.Π.Α..

Total Goods: Trade flows and balance

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

Period	Imports		Exports		Balance		Total trade	
	Value Mio €	% Growth*	Value Mio €	% Growth*	Value Mio €	% Growth*	Value Mio €	% Growth*
2005	1,183,909		1,049,477		-134,432		2,233,386	
2006	1,368,254	15.6	1,152,485	9.8	-215,768	60.5	2,520,739	12.9
2007	1,450,340	6.0	1,234,482	7.1	-215,858	0.0	2,684,822	6.5
2008	1,585,231	9.3	1,309,147	6.1	-276,084	27.9	2,894,378	7.8
2009	1,235,636	-22.1	1,093,961	-16.4	-141,675	-48.7	2,329,598	-19.5
2010	1,529,387	23.8	1,353,196	23.7	-176,191	24.4	2,882,583	23.7
2011	1,726,698	12.9	1,554,180	14.9	-172,519	-2.1	3,280,878	13.8
2012	1,798,339	4.2	1,684,681	8.4	-113,658	-34.1	3,483,020	6.2
2013	1,687,324	-6.2	1,736,648	3.1	49,324		3,423,972	-1.7
2014	1,692,185	0.3	1,702,915	-1.9	10,731	-78.2	3,395,100	-0.8
2015	1,726,705	2.0	1,791,034	5.2	64,329	499.5	3,517,738	3.6

Total Goods: Top trading partners 2015

Source Eurostat Comext - Statistical regime 4

Imports			Exports			Total trade		
Partner	Value Mio €	% Extra-EU	Partner	Value Mio €	% Extra-EU	Partner	Value Mio €	% Extra-EU
World	1,726,705	100.0	World	1,791,034	100.0	World	3,517,738	100.0
1 China	350,535	20.3	1 USA	371,381	20.7	1 USA	620,369	17.6
2 USA	248,988	14.4	2 China	170,362	9.5	2 China	520,897	14.8
3 Russia	135,867	7.9	3 Switzerland	150,826	8.4	3 Switzerland	253,203	7.2
4 Switzerland	102,377	5.9	4 Turkey	79,154	4.4	4 Russia	209,787	6.0
5 Norway	74,079	4.3	5 Russia	73,920	4.1	5 Turkey	140,761	4.0
6 Turkey	61,607	3.6	6 Japan	56,605	3.2	6 Norway	122,932	3.5
7 Japan	59,907	3.5	7 Norway	48,852	2.7	7 Japan	116,512	3.3
8 South Korea	42,350	2.5	8 United Arab Emi...	48,502	2.7	8 South Korea	90,191	2.6
9 India	39,458	2.3	9 South Korea	47,841	2.7	9 India	77,628	2.2

Πηγή: European Commission, Directorate – General for Trade, 2016

Ενώ στους πίνακες που ακολουθούν, απεικονίζονται οι εμπορικές σχέσεις των Τ.Μ.Χ. με τον υπόλοιπο κόσμο για την περίοδο 2005-2015 και οι εμπορικοί εταίροι των Τ.Μ.Χ. για το 2015. Τα στοιχεία δείχνουν πως οι εισαγωγές ξεπέρασαν τις εξαγωγές κάθε χρονιά από το 2005 μέχρι το 2015. Επίσης, τα στοιχεία φανερώνουν πως ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος για τις Τ.Μ.Χ. τουλάχιστον για το 2015 είναι η Ε.Ε. με μεγάλη διαφορά τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές.

Total Goods: Trade flows and balance

Source IMF

Period	Imports		Exports		Balance		Total trade	
	Value Mio €	% Growth*	Value Mio €	% Growth*	Value Mio €	% Growth*	Value Mio €	% Growth*
2005	210,011		178,007		-32,004		388,018	
2006	236,302	12.5	209,161	17.5	-27,140	-15.2	445,463	14.8
2007	269,946	14.2	225,852	8.0	-44,094	62.5	495,798	11.3
2008	322,610	19.5	267,371	18.4	-55,238	25.3	589,981	19.0
2009	265,204	-17.8	196,708	-26.4	-68,496	24.0	461,912	-21.7
2010	337,161	27.1	247,706	25.9	-89,455	30.6	584,867	26.6
2011	383,929	13.9	257,412	3.9	-126,517	41.4	641,341	9.7
2012	423,610	10.3	309,046	20.1	-114,564	-9.5	732,656	14.2
2013	425,596	0.5	283,341	-8.3	-142,254	24.2	708,937	-3.2
2014	505,318	18.7	269,723	-4.8	-235,595	65.6	775,041	9.3
2015	527,570	4.4	272,454	1.0	-255,116	8.3	800,025	3.2

Total Goods: Top trading partners 2015

Source IMF

Imports			Exports			Total trade		
Partner	Value Mio €	% World	Partner	Value Mio €	% World	Partner	Value Mio €	% World
World	527,570	100.0	World	272,454	100.0	World	800,025	100.0
1 EU 28	232,896	44.1	1 EU 28	126,266	46.3	1 EU 28	359,163	44.9
2 China	62,606	11.9	2 USA	27,688	10.2	2 China	69,886	8.7
3 USA	31,425	6.0	3 Iraq	16,264	6.0	3 USA	59,113	7.4
4 Russia	30,278	5.7	4 Saudi Arabia	7,565	2.8	4 Russia	34,591	4.3
5 Saudi Arabia	15,186	2.9	5 China	7,280	2.7	5 Saudi Arabia	22,750	2.8
6 South Korea	13,538	2.6	6 Switzerland	7,025	2.6	6 Iraq	18,877	2.4
7 India	12,487	2.4	7 United Arab Emi...	6,879	2.5	7 India	17,781	2.2
8 Switzerland	9,768	1.9	8 India	5,293	1.9	8 Switzerland	16,793	2.1
9 Japan	8,511	1.6	9 Hong Kong	5,174	1.9	9 South Korea	15,762	2.0
10 Ukraine	8,497	1.6	10 Russia	4,313	1.6	10 United Arab Emi...	14,974	1.9
1 EU 28	232,896	44.1	1 EU 28	126,266	46.3	1 EU 28	359,163	44.9

World trade: excluding intra-region trade

Top partners: excluding region member states

% Growth: relative variation between current and previous period

Πηγή: European Commission, Directorate – General for Trade, 2016

Στους πίνακες που ακολουθούν, υπάρχουν στοιχεία σχετικά με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές της Ε.Ε. από και προς τις Τ.Μ.Χ., σχετικά με τους κυριότερους τομείς εμπορικών συναλλαγών για το 2015.

Imports 2015			Exports 2015		
AMA/NAMA product Groups					
Product	Value Mio €	% Total	Product	Value Mio €	% Total
Agricultural products (WTO AoA)	9,664	7.3	Agricultural products (WTO AoA)	15,578	8.4
Fishery products	1,692	1.3	Fishery products	435	0.2
Industrial products	121,791	91.5	Industrial products	169,376	91.4
Total	133,146	100.0	Total	185,389	100.0
SITC product Groups					
Product	Value Mio €	% Total	Product	Value Mio €	% Total
Primary products	47,236	35.5	Primary products	37,867	20.4
Manufactures	83,318	62.6	Manufactures	142,992	77.1
Other products	1,560	1.2	Other products	2,062	1.1
Other	1,032	0.8	Other	2,467	1.3
Top 5 - HS sections					
Product	Value Mio €	% Total	Product	Value Mio €	% Total
V Mineral products	33,289	25.0	XVI Machinery and appliances	46,069	24.9
XI Textiles and textile articles	20,240	15.2	XVII Transport equipment	29,732	16.0
XVI Machinery and appliances	20,077	15.1	VI Products of the chemical or allied industries	21,219	11.4
XVII Transport equipment	16,276	12.2	XV Base metals and articles thereof	16,839	9.1
VI Products of the chemical or allied industries	8,862	6.7	V Mineral products	14,298	7.7
Top 5 - SITC sections					
Product	Value Mio €	% Total	Product	Value Mio €	% Total
7 Machinery and transport equipment	36,185	27.2	7 Machinery and transport equipment	75,479	40.7
3 Mineral fuels, lubricants and related materials	32,018	24.1	6 Manufactured goods classified chiefly by material	28,781	15.5
8 Miscellaneous manufactured articles	21,117	15.9	5 Chemicals and related prod, n.e.s.	28,031	15.1
6 Manufactured goods classified chiefly by material	16,810	12.6	8 Miscellaneous manufactured articles	14,135	7.6
5 Chemicals and related prod, n.e.s.	11,193	8.4	3 Mineral fuels, lubricants and related materials	13,302	7.2

% Total: Share in Total: Total defined as all products

% Growth: relative variation between current and previous period

Πηγή: *European Commission, Directorate – General for Trade, 2016*

Όπως φανερώνουν τα στοιχεία στον Πίνακα οι εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στην Ε.Ε. και τις Τ.Μ.Χ. επικεντρώθηκαν σε μεγάλο ποσοστό κυρίως στα βιομηχανικά προϊόντα, στα κατασκευαστικά προϊόντα και τις πρώτες ύλες. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία αυτά τα προϊόντα ήταν εξίσου σημαντικά και για την Ε.Ε. και για τις Τ.Μ.Χ.. Αντίθετα, στις τελευταίες θέσεις του Πίνακα με πολύ χαμηλά ποσοστά στις συναλλαγές κατατάσσονται τα αγροτικά και τα αλιευτικά προϊόντα.

Τέλος, στον πίνακα που ακολουθεί παρατηρείται το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων προς τις Τ.Μ.Χ. για τα έτη 2000-2007 με τα νούμερα να είναι απογοητευτικά. Συγκεκριμένα, αποκαλύπτεται η αδυναμία των Τ.Μ.Χ. να προσελκύσουν ΑΞΕ.

MED							
DZ	304	1 134	645	709	869	1 398	1 214
EG	1 793	453	619	327	543	844	1 421
IL	5 604	1 705	2 960	1 894	3 457	11 400	7 059
JO	886	80	387	526	1 235	2 493	:
LB	:	1 413	2 528	1 526	2 109	2 130	1 993
MA	463	510	2 049	720	1 330	1 951	2 048
PS	67	10	16	39	37	15	:
SY	292	116	134	210	396	480	654
TN	844	868	511	516	632	2 637	1 185

Πηγή: *European Commission, Eurostat, 2009 edition*

Όσον αφορά τον οικονομικό πυλώνα γενικότερα αυτός απέτυχε καθώς δεν πέτυχε τους σκοπούς του. Ο σημαντικότερος στόχος του οικονομικού πυλώνα ήταν η δημιουργία Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΖΕΣ) μέχρι το 2010 η οποία δεν δημιουργήθηκε. Ενώ οι Τ.Μ.Χ. δεν μπόρεσαν να προσελκύσουν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) τις οποίες είχαν μεγάλη ανάγκη.⁴⁶ Ενώ, το ξέσπασμα των αραβικών εξεγέρσεων στην περιοχή από το 2011 μέχρι και σήμερα αποδυνάμωσε περισσότερο τις ήδη αδύναμες και προβληματικές οικονομίες των κρατών αυτών.

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική, Νίκος Μούσης, 13^η Ενημερωμένη Έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011.

4^ο Κεφάλαιο

ΟΙ ΕΥΡΩΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ

Από το 2000 και έπειτα, και αφού είχαν προηγηθεί η λήξη του Ψυχρού Πολέμου και η έναρξη της Διαδικασίας της Βαρκελώνης υπήρξε μεγάλη αισιοδοξία για τις ευρωμεσογειακές σχέσεις. Είναι γεγονός πως είχε επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στις σχέσεις των μεσογειακών κρατών με αρκετά κράτη του μεσογειακού βορρά να υπογράφουν συμφωνίες με κράτη του μεσογειακού νότου, κυρίως στον εμπορικό και τον οικονομικό τομέα. Επιπλέον, όπως έγινε γνωστό και σε προηγούμενο κεφάλαιο η έναρξη λειτουργίας της ΕγΜ τον Ιούλιο του 2008 δημιούργησε πολλές ελπίδες και φιλοδοξίες για αναζωπύρωση της Διαδικασίας της Βαρκελώνης, με την ΕγΜ να ξεκινά με τις καλύτερες προοπτικές και σε κλίμα αγαστής συνεργασίας ανάμεσα στους εταίρους.

Όμως πολύ σύντομα, συγκεκριμένα λίγους μήνες μετά την έναρξή της, η ΕγΜ αντιμετώπισε μια πολύ σημαντική πολιτική κρίση η οποία την επηρέασε σε σημαντικό βαθμό αφού προκάλεσε την αναστολή των εργασιών και των συνόδων της. Αιτία αυτής της αναστολής, ήταν η άρνηση των αραβικών κρατών να συμμετέχουν σε συνόδους στις οποίες συμμετείχε και το Ισραήλ μετά την επίθεση του ισραηλινού στρατού στη Λωρίδα της Γάζας τα Χριστούγεννα του 2008. Χρειάστηκε να περάσει σχεδόν ένας χρόνος και η ανάπτυξη έντονης διπλωματικής δραστηριότητας από την Ε.Ε. προκειμένου να εξομαλυνθεί η κατάσταση και να συγκληθεί ξανά σύνοδος των Υψηλών Αξιωματούχων.

Επίσης, άλλο ένα πλήγμα που δέχθηκε η ΕγΜ είναι πως απέτυχε ο οικονομικός πυλώνας της Διαδικασίας, καθώς ο κύριος στόχος του οικονομικού πυλώνα ήταν η δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (ΖΕΣ) μέχρι το 2010 η οποία όμως δεν δημιουργήθηκε ποτέ. Αυτό το γεγονός είναι λογικό να προκάλεσε την έντονη δυσφορία των Τ.Μ.Χ., οι οποίες ενδιαφέρονταν περισσότερο για τον οικονομικό πυλώνα και την οικονομική ενίσχυση που θα λάμβαναν από αυτόν, καθώς οι οικονομίες τους αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα.

Ενδεχομένως μάλιστα, η αποτυχία δημιουργίας ΖΕΣ να συνέβαλε στο ξέσπασμα των αραβικών εξεγέρσεων, οι οποίες από τον Δεκέμβριο του 2010 μέχρι και σήμερα συγκλονίζουν την περιοχή της Μεσογείου, καθώς την τελευταία δεκαετία τα οικονομικά προβλήματα των Τ.Μ.Χ. διογκώθηκαν και τα ποσοστά ανεργίας αυξήθηκαν, ενώ οι Τ.Μ.Χ. βασίζονταν στον οικονομικό πυλώνα για να ανακουφιστούν από τα οικονομικά προβλήματα τους και να δώσουν νέα πνοή στις οικονομίες τους.

Άλλωστε, όταν ξέσπασαν οι εξεγέρσεις, κυρίως στην περίπτωση της Τυνησίας, οι διαδηλωτές διαμαρτύρονταν για την φτώχεια και τους υψηλούς δείκτες ανεργίας που

επικρατούσαν στις Τ.Μ.Χ.. Βέβαια, δεν ήταν μόνο τα οικονομικά προβλήματα που ξεσήκωσαν τους πολίτες των Τ.Μ.Χ. αλλά και η διαφθορά των καθεστώτων της περιοχής και ο απολυταρχικός του χαρακτήρας.

Έτσι, οι πρόσφατες εξεγέρσεις στις Τ.Μ.Χ. ανέδειξαν την πραγματικότητα που επικρατούσε σε αυτά τα κράτη. Η πραγματικότητα είναι πως αυτά τα κράτη κυβερνούνταν από απολυταρχικά και διεφθαρμένα καθεστώτα, χωρίς δημοκρατικούς θεσμούς με τα ανθρώπινα δικαιώματα να καταπατώνται καθημερινά.⁴⁷ Τόσο τα ευρωπαϊκά κράτη μεμονωμένα όσο και η ίδια η Ε.Ε. αλλά και οι Η.Π.Α. υπέγραφαν συμφωνίες με τα καθεστώτα αυτά για γεωπολιτικούς λόγους. Όμως, έκαναν ένα σημαντικό λάθος, αντί να προωθήσουν τον εκδημοκρατισμό των Τ.Μ.Χ. και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αυτές, προτίμησαν να στηρίξουν τα υφιστάμενα καθεστώτα διότι θεώρησαν πως ήταν εγγύηση σταθερότητας για την ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.⁴⁸

Το ξέσπασμα των εξεγέρσεων σε πολλά κράτη της περιοχής, δημιούργησε σημαντικές γεωπολιτικές αλλαγές στην περιφέρεια, κάποιες από τις οποίες ολοκληρώθηκαν και κάποιες άλλες οι οποίες βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη. Οι σημαντικότερες αλλαγές έγιναν στην Αίγυπτο, την Τυνησία, τη Λιβύη και τη Συρία. Συγκεκριμένα, στην Τυνησία μετά την παραίτηση του πρώην προέδρου Μπεν Άλι, την εξουσία ανέλαβε το ισλαμικό κόμμα Ενάχντα. Όμως, οι πολιτικές του Ενάχντα πυροδότησαν νέες μαζικές διαδηλώσεις οι οποίες το ανάγκασαν να παραδώσει την εξουσία τον Ιανουάριο του 2014.⁴⁹

Όσον αφορά την Αίγυπτο, το στρατιωτικό πραξικόπημα που έγινε στις 3 Ιουλίου 2013 ανέτρεψε τον Μοχάμεντ Μόρσι, ηγέτη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας και εκλεγμένο πρόεδρο από το 2012 και πυροδότησε έντονο διωγμό σε βάρος της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, όχι μόνο στο εσωτερικό της χώρας αλλά και σε ολόκληρη την περιφέρεια.⁵⁰ Την εξουσία στην Αίγυπτο ασκεί ο Στρατηγός Σίσι. Στην περίπτωση της Λιβύης, η δολοφονία του Καντάφι και η πτώση του καθεστώτος του δεν έδωσε τέλος στη βία. Αντίθετα, ξεκίνησε ένας νέος εμφύλιος πόλεμος, με την κατάσταση να είναι περισσότερο περίπλοκη σε σχέση με πριν καθώς στις νέες συγκρούσεις εμπλέκονται διάφορες φυλές της Λιβύης, στρατιωτικές ομάδες που έχουν δημιουργηθεί μετά την πτώση του καθεστώτος αλλά και ισλαμικές οργανώσεις.

Ενώ στη Συρία, ο αιματηρός εμφύλιος συνεχίζεται με τον πρόεδρο Άσαντ να μην παραιτείται και με τη συνδρομή του ρωσικού στρατού να συνεχίζει τις επιχειρήσεις

---

⁴⁷ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

⁴⁸ Working Paper, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Nathalie Tocci – Jean-Pierre Cassarino, March 2011

⁴⁹ Άρθρο: In Uncharted Waters Islamist Parties Beyond Egypt's Muslim Brotherhood. Marc Lynch, 16 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

⁵⁰ Άρθρο: In Uncharted Waters Islamist Parties Beyond Egypt's Muslim Brotherhood. Marc Lynch, 16 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

κατά των ανταρτών αλλά και κατά των τζιχαντιστών της τρομοκρατικής οργάνωσης Ισλαμικό Κράτος, οι οποίοι έχουν καταλάβει εδάφη στη βόρεια Συρία.

Σε γενικές γραμμές, η κατάσταση στη Συρία και τη Λιβύη παραμένει ίδια, με τη διεθνή κοινότητα να προσπαθεί να βρει τρόπους προκειμένου να τερματιστούν οι εχθροπραξίες. Όμως, στην Τυνησία η κατάσταση έχει σταθεροποιηθεί, όπως το ίδιο φαίνεται να συμβαίνει και στην Αίγυπτο με την κυβέρνηση του Στρατηγού Σίσι να έχει ξεκινήσει πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, αλλά και να συνάπτει σημαντικές συμφωνίες, όχι μόνο με κράτη της περιοχής, όπως είναι το Ισραήλ, αλλά και με μεγάλες δυνάμεις όπως είναι η Ρωσία.⁵¹ Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί πως η κυβέρνηση Σίσι έχει ξεκινήσει διώξεις πολιτικών αντιπάλων της, και κυρίως της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, καταστέλλοντας έτσι οποιαδήποτε φωνή αμφισβήτησης υπάρχει στο εσωτερικό της χώρας.⁵²

Γενικά η κατάσταση στη Μεσόγειο είναι εύθραυστη, με εμφύλιες συγκρούσεις, ανατροπές καθεστώτων και έξαρση της τρομοκρατίας, με το ενδεχόμενο να τερματιστούν οι εχθροπραξίες να μοιάζει ακόμη μακρινό. Όμως, προκειμένου να υπάρξει καλύτερη εικόνα της κατάστασης, θα πρέπει να εξεταστεί η κάθε περίπτωση ξεχωριστά και να ληφθούν υπόψη όσες παράμετροι υπάρχουν.

Όσον αφορά τις περιπτώσεις της Λιβύης και της Συρίας μοιάζουν αρκετά. Ενώ αξίζει να σημειωθεί πως κοινός παρονομαστής και στις δύο περιπτώσεις είναι η Ρωσία η οποία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο προκειμένου να τερματιστούν οι εχθροπραξίες. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Λιβύης, η Ρωσία από το καλοκαίρι του 2016 έχει εμπλακεί μυστικά στις εχθροπραξίες βοηθώντας στρατιωτικά και οικονομικά τον Στρατηγό Χαφτάρ που ελέγχει μια μεγάλη περιοχή στην Κυρηναϊκή.⁵³ Η Ρωσία όπως και στη Συρία ακολουθεί την ίδια τακτική. Δηλαδή, στηρίζει έναν σύμμαχο προκειμένου να αυξήσει την επιρροή της και να αποκτήσει σημαντική γεωπολιτική θέση στην περιοχή. Η Ρωσία εκτός από την οικονομική βοήθεια που έδωσε στον Χαφτάρ (τον Μάιο του 2016 έστειλε 4 δις λιβυκά δηνάρια – περίπου 2,9 δις δολάρια – τα οποία τύπωσε στο εθνικό νομισματοκοπείο στο Κρεμλίνο, κίνηση για την οποία η Ρωσία δέχθηκε επίπληξη από τη Δύση), τώρα σκέφτεται το ενδεχόμενο να τον εξοπλίσει με σύγχρονα οπτικά συστήματα.⁵⁴ Προκειμένου ο Χαφτάρ να λάβει όσο το δυνατόν περισσότερη στρατιωτική βοήθεια γίνεται από τη Ρωσία υπόσχεται να ξεκινήσει πόλεμο κατά της Ισλαμικής τρομοκρατίας⁵⁵, όπου στο ίδιο πλαίσιο η Ρωσία έχει αναπτύξει δεσμούς με την

---

⁵¹ Άρθρο: Russia in Lybia, A Driver For Escalation? Tarek Megerisi – Mattia Toaldo, 8 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

⁵² Άρθρο: In Uncharted Waters Islamist Parties Beyond Egypt's Muslim Brotherhood. Marc Lynch, 16 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

⁵³ Άρθρο: Russia in Lybia, A Driver For Escalation? Tarek Megerisi – Mattia Toaldo, 8 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

⁵⁴ Άρθρο: Russia in Lybia, A Driver For Escalation? Tarek Megerisi – Mattia Toaldo, 8 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

⁵⁵ Άρθρο: Russia in Lybia, A Driver For Escalation? Tarek Megerisi – Mattia Toaldo, 8 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

Αίγυπτο, η οποία ήδη έχει ξεκινήσει πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Με τις δύο χώρες μάλιστα να υπογράφουν Σύμφωνο Ασφαλείας αλλά και οικονομικού περιεχομένου προκειμένου να σταθεροποιηθεί η Αιγυπτιακή οικονομία, ενώ έχουν προχωρήσει και σε κοινές στρατιωτικές ασκήσεις.

Όμως, ένα σημαντικό ζήτημα που προκύπτει από την εμπλοκή της Ρωσίας στην Λιβύη είναι αν θα συνεργαστεί με τον Ο.Η.Ε. προκειμένου να τερματιστούν οι συγκρούσεις με διπλωματικά μέσα προτού κλιμακωθούν οι εχθροπραξίες ανάμεσα στον Στρατηγό Χαφτάρ και άλλες αντίπαλες ομάδες.

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τον εμφύλιο στη Συρία η Ρωσία δεν είναι διατεθειμένη να εγκαταλείψει το καθεστώς Άσαντ καθώς έχει επενδύσει πολλά σε αυτή τη συμμαχία, όμως δεν είναι διατεθειμένη να συνεχίσει για μακροχρόνιο διάστημα τη στήριξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων καθώς βλέπει ότι ο Άσαντ δεν επιθυμεί να προχωρήσει σε διαπραγματεύσεις με την αντιπολίτευση και αυτό δημιουργεί προβλήματα στη Ρωσία.⁵⁶ Έτσι, προκειμένου να πιέσει το καθεστώς Άσαντ, η Ρωσία προχώρησε σε δύο άλλες κινήσεις. Αρχικά, απέσυρε τις ναυτικές δυνάμεις της από τη συριακή θάλασσα προχωρώντας έτσι σε αποκλιμάκωση των επιχειρήσεων. Δεύτερον, άλλαξε την κατάσταση σε επτά από τις πιο ισχυρές ένοπλες ομάδες της αντιπολίτευσης αποσύροντας τες από τη λίστα των τρομοκρατικών ομάδων.⁵⁷

Αυτή τη φορά τα διακυβεύματα είναι πολύ σημαντικότερα και μπορούν να πιέσουν τη Ρωσία να δημιουργήσει διόδους για πιο αποτελεσματική διπλωματία, αν και η επίτευξη της ειρήνης δεν φαίνεται να είναι ρεαλιστικός στόχος.

Όσον αφορά την περίπτωση της Αιγύπτου, μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα τον Ιούλιο του 2013, ξεκίνησαν από το καθεστώς διώξεις σε βάρος πολιτικών αντιπάλων. Το καθεστώς Σίσι έχει καταφέρει να σταθεροποιήσει την κατάσταση στη χώρα. Έχει συνάψει συμφωνίες με κράτη σε πολλούς τομείς, κυρίως όμως στον στρατιωτικό, τον οικονομικό και τον ενεργειακό τομέα. Ακόμη, ξεκίνησε πόλεμο κατά της τρομοκρατίας και ένα ζήτημα που φαίνεται να προκύπτει είναι πως θα αντιδράσουν τα ισλαμικά κόμματα και κατά κύριο λόγο η Μουσουλμανική Αδελφότητα, καθώς τα στελέχη τους έχουν στοχοποιηθεί και έχουν υπομείνει αρκετά από την καταπίεση και την καταστολή του καθεστώτος. Μάλιστα, είναι γεγονός πως κυρίως μέλη των νεολαίων αυτών των οργανώσεων και κομμάτων έχουν έρθει σε ρήξη με παλαιότερα αλλά και με τα ηγετικά στελέχη των οργανώσεων και των κομμάτων τους, ζητώντας να αναλάβουν δράση κατά του καθεστώτος κι αν χρειαστεί να προχωρήσουν και σε

---

⁵⁶ Άρθρο: How Far is Russia Willing to Go in Syria? Yezid Sayigh, 11 Ιανουαρίου 2017 – www.carnegieendowment.org

⁵⁷ Άρθρο: How Far is Russia Willing to Go in Syria? Yezid Sayigh, 11 Ιανουαρίου 2017 – www.carnegieendowment.org

ένοπλη σύγκρουση.⁵⁸ Οπότε, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό η κατάσταση στη χώρα παραμένει ρευστή καθώς μπορεί να ξεσπάσουν νέες συγκρούσεις.

Τέλος, στην περίπτωση της Τυνησίας η κατάσταση έχει σταθεροποιηθεί. Η απόφαση του ισλαμικού Ενάχγτα να παραδώσει την εξουσία προκειμένου να αντιμετωπίσει την πολιτική κρίση που θα ξεσπούσε και θα έθετε ξανά σε κίνδυνο τη χώρα, αποδείχθηκε σωστή καθώς το Ενάχγτα παρά την απόφαση του να παραδώσει την εξουσία βρέθηκε εκ νέου στο πολιτικό επίκεντρο συμμαχώντας μάλιστα με τον μεγάλο πολιτικό του αντίπαλο, το άντι-ισλαμικό κόμμα Νεντάα.⁵⁹ Αυτή η συμμαχία κατάφερε να προσφέρει στην Τυνησία την απαραίτητη πολιτική σταθερότητα για την αποφυγή επικίνδυνων καταστάσεων όπως είναι οι εμφύλιες συρράξεις στη Λιβύη και τη Συρία.

Με βάση την κατάσταση που επικρατεί στη Μεσόγειο, τα κράτη δεν μπορούν να τερματίσουν τις συγκρούσεις και την πολιτική αστάθεια χωρίς βοήθεια. Θα πρέπει η Ε.Ε. και ο Ο.Η.Ε. αλλά και οι δύο μεγάλες δυνάμεις Η.Π.Α. και Ρωσία να συνεργαστούν προκειμένου αρχικά να δοθεί ένα τέλος στις συγκρούσεις μέσω της διπλωματικής οδού, στη συνέχεια να προχωρήσουν στον εκδημοκρατισμό αυτών των κρατών με την διεξαγωγή νόμιμων εκλογών και την ομαλή μετάβαση τους σε δημοκρατικούς θεσμούς. Τέλος, θα πρέπει να ενισχυθούν οικονομικά τα κράτη αυτά, προκειμένου να προχωρήσουν στην ανασύσταση τους αλλά και να καλύψουν βασικές κοινωνικές ανάγκες. Ακόμη, μπορούν να ενισχυθούν οι οικονομικοί δεσμοί των Τ.Μ.Χ. με τα ευρωπαϊκά κράτη προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική δυνατότητα των Τ.Μ.Χ. και να τονωθεί η οικονομία τους.

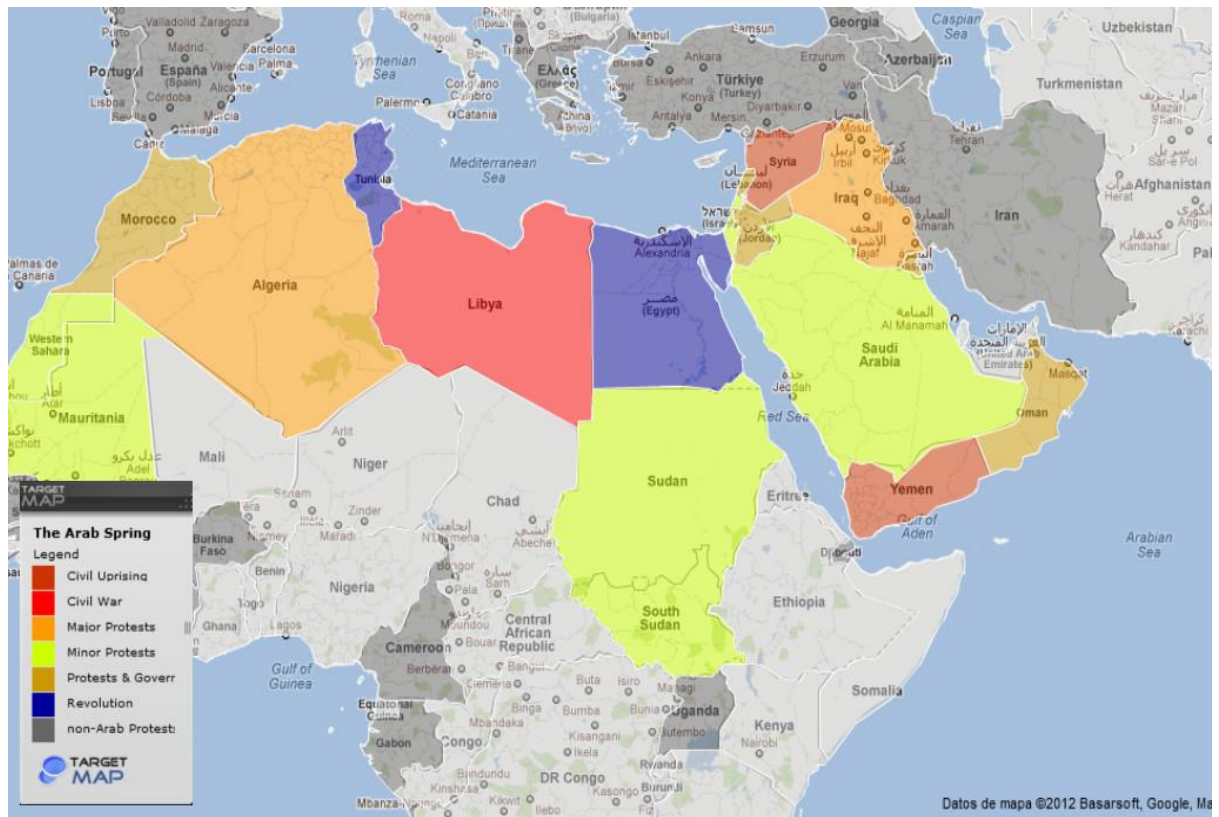
Βέβαια, αυτό είναι ένα πολύ δύσκολο και μακροχρόνιο εγχείρημα καθώς οι Τ.Μ.Χ. βρίσκονται σε τέτοια κατάσταση όπου ο εκδημοκρατισμός και η οικονομική ενίσχυση τους πρέπει να γίνουν παράλληλα. Εάν όμως έχει επιτυχία αυτό το εγχείρημα τότε θα αλλάξει ολοκληρωτικά η κατάσταση στη Μεσόγειο, με τις Τ.Μ.Χ. να αντιμετωπίζουν τα εσωτερικά τους προβλήματα (φτώχεια, υψηλός δείκτης ανεργίας, διαφθορά, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων) και την Ε.Ε. να αποκτά έναν νέο, ισχυρό και σημαντικό εταίρο. Επίσης, αν συμβεί αυτό ενδεχομένως στο μέλλον να αναπτρωθούν οι ελπίδες για τον οικονομικό πυλώνα της ΕΜΣ, που είχε ως στόχο τη θεμελίωση ενός κοινού χώρου ευημερίας με τη δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών (ΖΕΣ) και ο οποίος είχε αποτύχει.

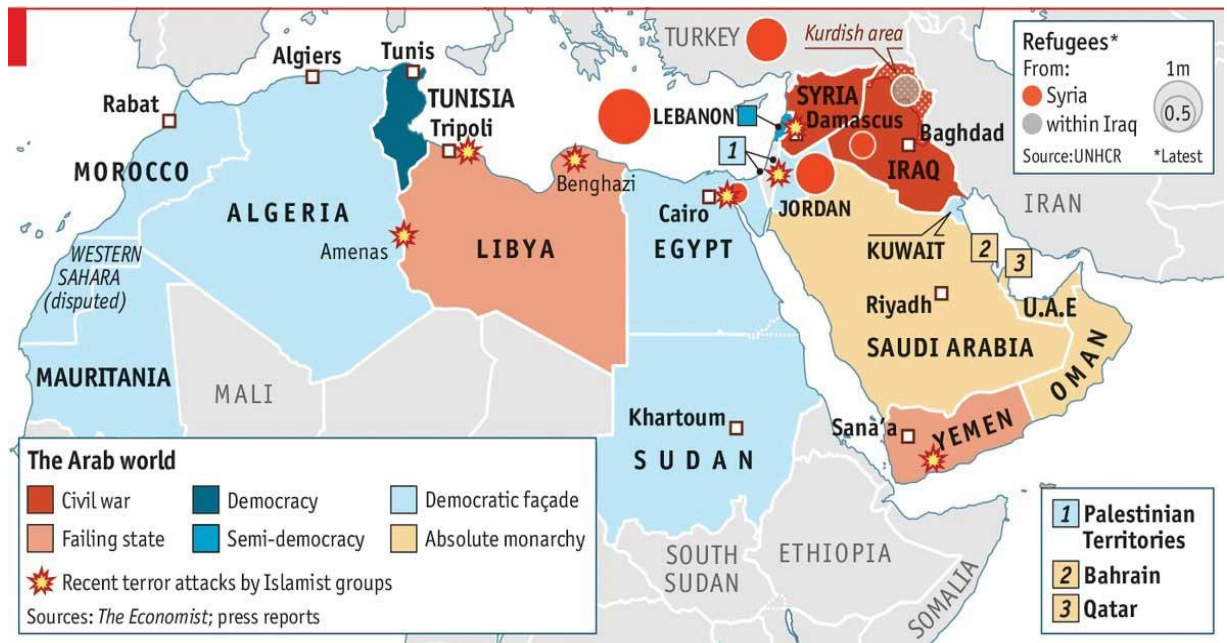
⁵⁸ Άρθρο: In Uncharted Waters Islamist Parties Beyond Egypt's Muslim Brotherhood. Marc Lynch, 16 Δεκεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

⁵⁹ Άρθρο: Tunisia May Be Lost In Transition – Marc Lynch, 8 Σεπτεμβρίου 2016 – www.carnegieendowment.org

Χάρτης 1

Χάρτης 2

Στον Χάρτη 1 φαίνεται σε ποια κράτη ξέσπασε η Αραβική Άνοιξη και ποια είναι η κατάστασή τους μετά τις εξεγέρσεις, ενώ στον Χάρτη 2 εκτός από την υπάρχουσα κατάσταση φανερώνεται σε ποια κράτη έχουν γίνει πρόσφατα τρομοκρατικά χτυπήματα από Ισλαμικές οργανώσεις. Ακόμη εντοπίζονται οι προσφυγικές ροές κυρίως από τη Συρία και προς τα πού κατευθύνονται.

5^ο Κεφάλαιο

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕγΜ

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο μετά την ίδρυση της Ενώσεως για τη Μεσόγειο, το νέο αυτό σχήμα προκειμένου να αποφύγει συγκρούσεις στο εσωτερικό του μεταξύ της Ε.Ε. και των Τ.Μ.Χ., όπως είχε συμβεί με τη Διαδικασία της Βαρκελώνης, αποφάσισε να ασχοληθεί με θέματα χαμηλής πολιτικής και συγκεκριμένα με την υλοποίηση κάποιων προγραμμάτων. Τα προγράμματα αυτά ήταν τα εξής:⁶⁰

1. Ανάπτυξη θαλάσσιων και χερσαίων αρτηριών και ενίσχυση ναυτικής ασφάλειας.
2. Απορρύπανση της Μεσογείου.
3. Πολιτική προστασία έναντι φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών.
4. Ανάπτυξη πηγών ενέργειας.
5. Διαπανεπιστημιακή συνεργασία – Δημιουργία Ευρωμεσογειακού Πανεπιστημίου στη Σλοβενία.
6. Ανάπτυξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Προκειμένου να προωθήσει και να υλοποιήσει αυτά τα προγράμματα η ΕγΜ έχει αναλάβει πρωτοβουλίες με σκοπό να δημιουργήσει τις καλύτερες προϋποθέσεις για ένα καλύτερο μέλλον στην περιφέρεια της Μεσογείου. Για να πετύχει τους στόχους της πρέπει αρχικά να αντιμετωπίσει ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που μαστίζει την περιφέρεια και κυρίως τη Βόρεια Αφρική και δεν είναι άλλο από την ανεργία των νέων. Η ΕγΜ έχει συνειδητοποιήσει πως το πιο σημαντικό για περιφερειακή σταθερότητα και ανάπτυξη είναι να αυξηθούν οι θέσεις εργασίας των νέων. Για αυτό τον λόγο η ΕγΜ έχει αναλάβει δράση στην περιοχή με σκοπό την επίτευξη δημιουργίας περισσότερων θέσεων εργασίας για τους νέους, εκπαίδευση υψηλότερου επιπέδου και επαγγελματικής εκπαίδευσης μέσω προγραμμάτων.⁶¹

Για να προωθηθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας έχει δημιουργηθεί η Μεσογειακή Πρωτοβουλία Med4Jobs η οποία είναι ένα μεγάλο πρόγραμμα που υλοποιεί διάφορα projects με σκοπό την αύξηση των θέσεων εργασίας. Μάλιστα, αξίζει να σημειωθεί πως το πρόγραμμα Med4Jobs στοχεύει στη δημιουργία 100.000 θέσεων εργασίας και στην υποστήριξη περισσότερων από 800 μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε όλη την περιφέρεια.

Το πρόγραμμα Med4Jobs από την έναρξη του μέχρι σήμερα περιλαμβάνει τα εξής projects:⁶²

---

⁶⁰ Policy Paper, Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στην Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης και Πρόληψη Συγκρούσεων, Stephen Calleya – Δημήτρης Κ. Ξενάκης, ΕΛΙΑΜΕΠ, Οκτώβριος 2008

⁶¹ <http://ufmsecretariat.org/projects>

⁶² <http://ufmsecretariat.org/projects>

1. Generation Entrepreneur.
2. Maharat MED – Developing Youth Employability and Entrepreneurial Skills.
3. Med NC – New Chance Mediterranean Network.
4. HOMERe – High Opportunity for Mediterranean Executives Recruitment.
5. Mediterranean Entrepreneurship Network.
6. Young Women as Job Creators.
7. The Euro – Mediterranean University of Fes
8. Skills for Success – Employability Skills for Women.
9. Promoting Women’s Empowerment for Inclusive and Sustainable Industrial Development in the MENA Region.
10. CEED GROW : Growing and Scaling Small and Medium – Sized Businesses.

Όμως, από τα προαναφερθέντα projects μόνο τα τρία βρίσκονται σε ισχύ καθώς είναι και τα πιο πρόσφατα. Αυτά είναι τα εξής:⁶³

- Maharat MED – Developing Youth Employability and Entrepreneurial Skills.
Ο σκοπός αυτού του προγράμματος είναι να δημιουργήσει επιχειρηματικό πνεύμα ανάμεσα στους νέους ανθρώπους, να μετατρέψει αυτούς που ζητούν εργασία σε δημιουργούς θέσεων εργασίας οι οποίοι θα είναι ικανοί να αυξήσουν τις επαγγελματικές ευκαιρίες αλλά και να βελτιώσουν τα επαγγελματικά προσόντα των νέων. Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται σε Αίγυπτο, Ιορδανία, Μαρόκο και Παλαιστίνη.
- Generation Entrepreneur.
Ουσιαστικά είναι μία νέα στρατηγική συγκέντρωσης οικονομικών πόρων, όπου μέσω αυτής μπορούν να βρεθούν δωρητές εντός της ενδιαφερόμενης χώρας από τον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να αρχίσει η εφαρμογή του προγράμματος από χώρα σε χώρα. Μέχρι στιγμής το πρόγραμμα εφαρμόζεται σε Αλγερία, Αίγυπτο, Μαρόκο, Ιορδανία, Λίβανο, Παλαιστίνη και Τυνησία.
- HOMERe – High Opportunity for Mediterranean Executives Recruitment.
Το πρόγραμμα αυτό προωθεί την πρακτική εκπαίδευση μέσω διεθνών επιχειρήσεων που εδρεύουν στη Λεκάνη της Μεσογείου με στόχο να βελτιώσουν τις εργασιακές προοπτικές των μεταπτυχιακών φοιτητών και να βοηθήσει τους επιχειρηματίες της Νότιας Μεσογείου να συνεργαστούν με ταλαντούχους νέους ανθρώπους από την περιφέρεια. Περίπου 40 επιχειρήσεις έδειξαν ενδιαφέρον για αυτό το project πολλές από τις οποίες μάλιστα δεν προέρχονται από χώρες που συμπεριλαμβάνονταν αρχικά στο project, όπως η Μάλτα και η Πορτογαλία.

---

⁶³ <http://ufmsecretariat.org/projects>

Εκτός από τα προγράμματα που ανήκουν στην πρωτοβουλία Med4Jobs, υπάρχουν κι άλλα ανεξάρτητα projects. Ένα από αυτά το οποίο είναι πολύ σημαντικό είναι το “Generating Income Through Social And Solidarity Economy Organization In The Maghreb Countries” με οργανωτή τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας. Αυτό το project σχεδιάστηκε ως περιφερειακό προπαρασκευαστικό πρόγραμμα για να προωθήσει την αποτελεσματική ανάπτυξη των κοινωνικο-οικονομικών οργανισμών στην Αλγερία, το Μαρόκο και την Τυνησία, προετοιμάζοντας το έδαφος για ένα μεγαλύτερο και πληρέστερο πρόγραμμα στη Βόρεια Αφρική. Η ΕγΜ από τη μεριά έχει προχωρήσει σε συσκέψεις ανάμεσα σε διάφορους ενδιαφερόμενους από τον τομέα των κοινωνικών επιχειρήσεων και επιχειρηματικότητας (Διεθνής Οργανισμός Εργασίας, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, Κομισιόν) με σκοπό να συντονίσει ενέργειες και δραστηριότητες που σχεδιάζονται για την περιφέρεια για τα επόμενα χρόνια.

Όσον αφορά το πρόγραμμα για τη Διαπανεπιστημιακή Συνεργασία η ΕγΜ έχει καταστρώσει πλάνο για την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση και έρευνα. Η δραστηριότητα της ΕγΜ σε αυτούς τους τομείς αλλά και στην επαγγελματική κατάρτιση στοχεύει στην άμεση καταπολέμηση των μεγάλων κοινωνικό-οικονομικών προκλήσεων της περιφέρειας και κυρίως στην εργασία των νέων, την μετακίνηση από το πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας και την ενίσχυση των δεσμών ανάμεσα στα πανεπιστήμια και τον ιδιωτικό τομέα.

Σε αυτό το πλαίσιο, έχει ιδρυθεί το Ευρωμεσογειακό Πανεπιστήμιο στη Σλοβενία το οποίο έχει ως στόχο μέσω των προγραμμάτων του να φέρει πιο κοντά τους πολιτισμούς της Βόρειας και της Νότιας Μεσογείου. Πρέπει να αναφερθεί πως τον Ιούνιο του 2015 το Ευρωμεσογειακό Πανεπιστήμιο με την υποστήριξη της Γραμματείας της ΕγΜ εγκαινίασε το Κέντρο για Αραβικές, Ισλαμικές και Μεσανατολικές Σπουδές στη Λιουμπλιάνα σε εγκαταστάσεις που παραχωρήθηκαν από το Υπουργείο Εξωτερικών της Σλοβενίας.⁶⁴

Ακόμη, τον Απρίλιο του 2015 το Ευρωμεσογειακό Πανεπιστήμιο σε συνεργασία με τη Γραμματεία της ΕγΜ, εγκαινίασε επισήμως στο Πορτορόζ της Σλοβενίας μεταπτυχιακό πρόγραμμα διετούς διάρκειας στη Διαπολιτισμική Επαγγελματική Επικοινωνία στο οποίο έχουν ήδη συμμετάσχει πολλοί φοιτητές από τα κράτη της Νότιας Μεσογείου.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί πως ένα σημαντικό πρόγραμμα το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη σχεδιάζει τη δημιουργία Ευρωμεσογειακού Πανεπιστημίου στην πόλη Φες του Μαρόκο. Σκοπός είναι το νέο αυτό πανεπιστήμιο να γίνει το κυρίαρχο περιφερειακό κέντρο για τους φοιτητές όλων των κρατών μελών της ΕγΜ, ενώ θα παρέχει ένα μεγάλο αριθμό προγραμμάτων που θα εκτείνονται από τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες μέχρι προγράμματα μηχανικής. Το πανεπιστήμιο θα βοηθήσει στην προώθηση του διαλόγου, την πολιτισμική ανταλλαγή και συνεργασία

---

⁶⁴ <http://ufmsecretariat.org/projects>

στην εκπαίδευση και έρευνα ανάμεσα στις δύο πλευρές της Μεσογείου. Επιπλέον, στις 26 Νοεμβρίου 2015 κατά τη διάρκεια της ετήσιας συνόδου της ΕγΜ που συγκλήθηκε στη Βαρκελώνη, υπογράφηκε Μνημόνιο Κατανόησης ανάμεσα στον Πρόεδρο του Ευρωμεσογειακού Πανεπιστημίου και τον Πρόεδρο του Πανεπιστημίου του Φες με σκοπό την ενίσχυση των σχέσεων και της συνεργασίας των δύο Πανεπιστημίων.⁶⁵

Τέλος, η Γραμματεία της ΕγΜ προκειμένου να ενισχύσει τις προσπάθειες των Πανεπιστημίων και να βοηθήσει τους νέους να έχουν περισσότερες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και με καλύτερες προοπτικές χρησιμοποιεί δύο projects τα οποία υπάρχουν στην πρωτοβουλία Med4Jobs. Αυτά είναι το HOMERe για το οποίο έγινε λόγος πιο πριν και το άλλο είναι το Mediterranean New Chance (Med NC).

Το συγκεκριμένο project υπάρχει στην πρωτοβουλία Med4Jobs και εφαρμόστηκε πρώτη φορά το 2015 στην Τυνησία και αποδείχθηκε επιτυχημένο στη δημιουργία ενός διακρατικού δυναμικού που επικεντρώνεται στην συνολική ανάπτυξη και βασίζεται στον περιφερειακό διάλογο και στην προοδευτική ενσωμάτωση των νέων κρατών. Το project αυτό υποστηρίζεται από το γραφείο οικονομικής συνεργασίας για τη Μεσόγειο και την Ανατολή σε συνεργασία με το Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας της Μασσαλίας και την υπηρεσία ανάπτυξης της Γαλλίας. Στόχος του είναι να βοηθήσει μαθητές που έχουν διακόψει τις σπουδές τους και άνεργους πτυχιούχους και έχει προσαρμοστεί απόλυτα στις ανάγκες των κρατών της Νότιας Μεσογείου και κυρίως του Μαρόκου, της Τυνησίας και της Αλγερίας.

Το Med NC project βρίσκεται σε διαδικασία εφαρμογής του και σε άλλα κράτη και των δύο πλευρών της Μεσογείου όπως είναι η Ισπανία και η Αίγυπτος, οι οποίες αντιμετωπίζουν μεγάλο πρόβλημα στον τομέα της ανεργίας των νέων.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, οι δύο αυτοί τομείς που αναλύθηκαν παραπάνω, ο τομέας της ανάπτυξης επιχειρήσεων και της καλύτερης εκπαίδευσης και έρευνας μέσω της διαπανεπιστημιακής συνεργασίας, είναι αλληλένδετοι για την ΕγΜ η οποία συνδέοντας τους επιχειρεί να αντιμετωπίσει το μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας των νέων προσπαθώντας να αξιοποιήσει νέους ανθρώπους που προέρχονται από τα πανεπιστήμια της περιφέρειας.

Άλλο ένα σημαντικό πρόγραμμα που έχει θέσει σε εφαρμογή η ΕγΜ αφορά την ανάπτυξη πηγών ενέργειας. Όσον αφορά τον ενεργειακό τομέα, η Γραμματεία της ΕγΜ επιδιώκει την προώθηση μιας αναβαθμισμένης αγοράς ανανεώσιμης ενέργειας, την ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίων δράσης για εθνική ενεργειακή επάρκεια, όπως και τη σύγκλιση των αγορών ενέργειας. Προκειμένου να πετύχει τους σκοπούς της η ΕγΜ αποφάσισε τον Μάρτιο του 2015 να δημιουργήσει τα τρία ενεργειακά

---

⁶⁵ <http://ufmsecretariat.org/projects>

προγράμματα της ΕγΜ με σκοπό να ενισχύσουν την συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Τα προγράμματα αυτά είναι:⁶⁶

- Πρόγραμμα Αερίου της ΕγΜ (UfM Gas Platform)
- Πρόγραμμα Περιφερειακής Αγοράς Ηλεκτρισμού (UfM Regional Electricity Market Platform)
- Πρόγραμμα Ανανεώσιμης Ενέργειας και Ενεργειακής Επάρκειας (UfM Renewable Energy and Energy Efficiency Platform)

Τα προγράμματα αυτά δημιουργήθηκαν έπειτα από απόφαση των Υψηλών Αξιωματούχων της ΕγΜ, σε συμβούλιο τους στις 31 Μαρτίου 2015. Παράλληλα, η ΕγΜ προκειμένου να προωθήσει τα ενεργειακά προγράμματά της έχει εργαστεί πάνω σε διάφορες πρωτοβουλίες και σχέδια και σε αντίστοιχους οικονομικούς μηχανισμούς προκειμένου να υποστηρίξει τα ενεργειακά της προγράμματα.

Όσον αφορά την υλοποίηση των σχεδίων της, χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το αιολικό πάρκο στην Ταφίλα της Ιορδανίας. Ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2015 και δημιούργησε νέες προοπτικές για την ανανεώσιμη ενέργεια στη Μεσόγειο. Το πρόγραμμα της Ιορδανίας έχει καλύψει το 3% των εθνικών απαιτήσεων σε ηλεκτρισμό και έχει δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας για εξειδικευμένο προσωπικό. Το αιολικό πάρκο συνεισφέρει στην ενεργειακή στρατηγική της Ιορδανίας και στους περιφερειακούς στόχους στον τομέα της καθαρής ενέργειας. Ενώ, η Ιορδανία έχει θέσει έναν αισιόδοξο στόχο, μέχρι το 2020 το 10% της συνολικής ενέργειάς της να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές.

Παράλληλα, η ΕγΜ συμμετέχει σε οικονομικούς μηχανισμούς προκειμένου να προετοιμάσει και να προωθήσει την εφαρμογή των προγραμμάτων της. Ένα παράδειγμα είναι και η συμμετοχή της στην επιτροπή του προγράμματος MSP – PPI (Mediterranean Solar Plan – Project Preparation Initiative) από την έναρξη του. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα προωθείται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων με τη συμμετοχή της κομισιόν, με το MSP – PPI να επισπεύδει την εφαρμογή των προγραμμάτων ανανεώσιμης ενέργειας και ενεργειακής επάρκειας σε 7 μεσογειακά κράτη: την Αλγερία, την Αίγυπτο, την Παλαιστίνη, την Ιορδανία, την Τυνησία, το Μαρόκο και τον Λίβανο.

Ακόμη, η ΕγΜ έχει να αντιμετωπίσει τη σοβαρή πρόκληση της κλιματικής αλλαγής στην περιοχή της Μεσογείου. Εξαιτίας των μεγάλων επενδύσεων που απαιτούνται για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που προέρχονται από την κλιματική αλλαγή, η ΕγΜ συνεργάζεται με διεθνείς οικονομικούς θεσμούς, με πολυμερείς και διμερείς

---

⁶⁶ <http://ufmsecretariat.org/projects>

δωρητές με σκοπό να εξασφαλίσει τις καλύτερες συνθήκες για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων.

Τέλος, άλλο ένα σημαντικό πρόγραμμα στο οποίο η ΕγΜ έχει δώσει μεγάλη βαρύτητα αφορά το νερό και το περιβάλλον και σχετίζεται με την απορρύπανση της Μεσογείου. Στο πλαίσιο της αυξανόμενης μείωσης του νερού, της μείωσης των φυσικών πηγών και της κλιματικής αλλαγής, η Γραμματεία της ΕγΜ έχει αναλάβει δράσεις για την αντιμετώπιση των μεγάλων περιφερειακών περιβαλλοντικών προκλήσεων, όπως αυτές έχουν αναγνωριστεί από τα κράτη μέλη της ΕγΜ. Τελευταία δράση που υιοθετήθηκε ήταν το σχέδιο Blue Economy που εγκρίθηκε από την Υπουργική Διακήρυξη της ΕγΜ στις 17 Νοεμβρίου 2015.⁶⁷ Οι προτάσεις που υιοθετήθηκαν επικεντρώνονται σε ένα περίπλοκο οδικό χάρτη και ένα πρόγραμμα εργασίας, τα οποία ήδη εφαρμόζονται σύμφωνα με το σχέδιο που καταρτίστηκε για αυτόν τον σκοπό. Ενώ, μέσω των προτάσεων που υιοθετήθηκαν τα 43 κράτη μέλη της ΕγΜ δεσμεύονται για στενότερη συνεργασία στην πρωτοβουλία Blue Economy και στην ναυτική διακυβέρνηση. Αυτό έχει ως σκοπό να οδηγήσει στην καλύτερη χρήση των προοπτικών της Blue Economy για την αντιμετώπιση των σημαντικών περιφερειακών προκλήσεων που σχετίζονται με την προώθηση ανάπτυξης, θέσεων εργασίας και επενδύσεων και τη μείωση της φτώχειας, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι οι καθαρές και υγιείς θάλασσες είναι πολύ σημαντικές τόσο για τις εθνικές όσο και για τις περιφερειακές οικονομίες.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων υπάρχουν σημαντικά προγράμματα τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη. Ένα από αυτά αφορά στον μηχανισμό αφαλάτωσης στη Λωρίδα της Γάζας. Είναι γεγονός πως η ποιότητα του νερού στη Γάζα δεν είναι καθόλου καλή και αυτό είναι ένα μακροχρόνιο πρόβλημα στο οποίο η ΕγΜ επιχειρεί να δώσει λύση. Ο μηχανισμός αφαλάτωσης θα παράσχει πόσιμο νερό σε περισσότερους από 1.8 εκατομμύρια παλαιστίνιους κατοίκους. Οι προσπάθειες έχουν ξεκινήσει από το 2015 και σε αυτό το πρόγραμμα εκτός από την ΕγΜ, την Παλαιστινιακή Αρχή και το Ισραήλ εμπλέκονται και άλλοι δρώντες όπως η Κομισιόν, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Άλλο ένα πρόγραμμα είναι το “Governance and Financing for the Mediterranean Water Sector”. Αυτό το πρόγραμμα παρέχει αναλύσεις για κάθε κράτος και ένα περιφερειακό σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της δημόσιας διακυβέρνησης και την προσέλκυση επενδύσεων στον τομέα του νερού στην περιφέρεια της Μεσογείου. Μέχρι στιγμής, έχει εφαρμοστεί στην Τυνησία και την Ιορδανία ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη στην Παλαιστίνη. Ακόμη, το τελευταίο διάστημα γίνονταν προσπάθειες προκειμένου να συγκεντρωθούν δωρεές για να εφαρμοστεί το πρόγραμμα σε Μαρόκο, Αίγυπτο και Αλβανία.

Ακόμη, ένας σημαντικός στόχος της ΕγΜ είναι η προστασία της θάλασσας της Μεσογείου και για αυτόν τον λόγο συμμετέχει σε προγράμματα απορρύπανσης και

---

⁶⁷ <http://ufmsecretariat.org/projects>

προστασίας της. Συγκεκριμένα, συμμετέχει στην πρωτοβουλία H2020 για καθαρότερη Μεσόγειο. Η ΕγΜ εμπλέκεται ενεργά ως Συμπρόεδρος στην επενδυτική ομάδα αποτροπής και μείωσης της μόλυνσης (Pollution Reduction and Prevention Investment Group – PRPI) σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Περιβάλλοντος, την Κομισιόν και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, για να υλοποιήσουν τους στόχους και τις προτεραιότητες που έχει θέσει το πρόγραμμα H2020.⁶⁸ Συγκεκριμένα το 2015, το H2020 έθεσε ως προτεραιότητα τον καθορισμό επενδυτικών προγραμμάτων στην Μεσόγειο προκειμένου να συγκεντρωθούν χρήματα για την υλοποίηση των προγραμμάτων απορρύπανσης.

Τέλος, άλλο ένα πρόγραμμα είναι το Blue Green Med – Civil Society. Γενικός στόχος αυτού του προγράμματος είναι να ενισχύσει τους υπάρχοντες δεσμούς και να προωθήσει νέες συνεργασίες και οικονομικές ευκαιρίες μεταξύ των ευρωμεσογειακών οργανισμών της Κοινωνίας των Πολιτών που ασχολούνται με το νερό και το περιβάλλον και κατά συνέπεια να μεγιστοποιήσει τη συνεισφορά τους στην αειφόρο ανάπτυξη της περιφέρειας. Το πρόγραμμα αυτό παρουσιάστηκε στο Λουξεμβούργο το Νοέμβριο του 2015 από το Μεσογειακό Γραφείο Πληροφοριών για το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η ΕγΜ είναι πολύ δραστήρια συμμετέχοντας, συνεισφέροντας και υλοποιώντας πολλά προγράμματα σε όλους τους τομείς που την ενδιαφέρουν. Η ΕγΜ έχει αναλάβει να επιτύχει στη δύσκολη αποστολή της συνεργασίας των δύο πλευρών της Μεσογείου και προκειμένου να πετύχει τους στόχους της είναι ενεργή σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων.

---

⁶⁸ <http://ufmsecretariat.org/projects>

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Διαδικασία της Βαρκελώνης ήταν εξ' αρχής ένα φιλόδοξο σχέδιο και πολύ δύσκολο στην υλοποίησή του. Οι δύο περιφέρειες της Μεσογείου ήταν εντελώς ανομοιογενείς με κανένα κοινό σημείο μεταξύ τους. Παρόλα αυτά οι δύο πλευρές προσπάθησαν, συνεργάστηκαν και πέτυχαν σε αρκετές περιπτώσεις τους σκοπούς τους. Βέβαια, χρειάστηκε πολλές φορές να ανταπεξέλθουν τα εμπόδια που έβρισκαν μπροστά τους, όμως το μεγαλύτερο πρόβλημα που δεν μπόρεσαν τελικά να αντιμετωπίσουν είναι πως στόχευαν σε διαφορετικά πράγματα.

Συγκεκριμένα, η ΕΜΣ βασίστηκε σε τρεις πυλώνες: ο πρώτος αφορούσε την πολιτική και ασφάλεια, ο δεύτερος ήταν ο οικονομικός και τέλος ο πολιτισμικός, με τις ευρωπαϊκές χώρες να ενδιαφέρονται κυρίως για τον πυλώνα της πολιτικής και ασφάλειας αλλά και τη μείωση των προσφυγικών ροών, ενώ οι Τ.Μ.Χ. ενδιαφέρονταν κυρίως για τον οικονομικό πυλώνα καθώς αντιμετώπιζαν σοβαρά οικονομικά προβλήματα και υψηλά ποσοστά φτώχειας και ανεργίας στο εσωτερικό τους.

Ακόμη, η ΕΜΣ είχε να αντιμετωπίσει και διεθνείς εξελίξεις οι οποίες τη δίχασαν και πυροδότησαν σκληρές αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό της. Τέτοιες ήταν η τρομοκρατική επίθεση στις 11/9/2001 στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης, η εισβολή στο Ιράκ το 2003, τα σκίτσα του προφήτη Μωάμεθ το 2005, ενώ το Μεσανατολικό είναι ένας παράγοντας που δίχαζε ανάκαθεν την ΕΜΣ. Παρά τα σημαντικά αυτά εμπόδια η ΕΜΣ έβρισκε πάντα τρόπο να τα ξεπερνά και να συνεχίζει τη λειτουργία της.

Όμως, δυστυχώς η ΕΜΣ δεν κατάφερε να πετύχει τους στόχους της ούτε στον πολιτικό, ούτε στον οικονομικό πυλώνα όπως αποδείχθηκε από την τελευταία σημαντική πρόκληση που αντιμετωπίζει η ΕΜΣ από το 2011 μέχρι σήμερα και το ξέσπασμα των αραβικών εξεγέρσεων. Συγκεκριμένα, οι εξεγέρσεις στα κράτη της Βορείου Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, αποκάλυψαν τη διαφθορά και τον απολυταρχικό χαρακτήρα αυτών των καθεστώτων, οι πρακτικές των οποίων δε συνάδουν με τις αρχές του πολιτικού πυλώνα της ΕΜΣ, αλλά ούτε και με τις αρχές ενός δημοκρατικού καθεστώτος.

Επίσης, όσον αφορά τον οικονομικό πυλώνα η ΕΜΣ απέτυχε στον κύριο στόχο της που ήταν η δημιουργία Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΖΕΣ) μέχρι το 2010, ενώ απέτυχε και η προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) από τις Τ.Μ.Χ. με αποτέλεσμα να αυξηθούν τα οικονομικά προβλήματά τους, ώστε να είναι και αυτός ένας από τους παράγοντες που πυροδότησαν το ξέσπασμα των εξεγέρσεων στις Τ.Μ.Χ..

Το ξέσπασμα των εξεγέρσεων προξένησε σημαντικές αλλαγές στην περιφέρεια αλλά είχε και άσχημες επιπτώσεις. Οι χειρότερες επιπτώσεις βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη

και αφορούν τις αιματηρές εμφύλιες συγκρούσεις σε Λιβύη και Συρία. Ενώ, σε άλλες περιπτώσεις υπήρξαν αλλαγές στην εξουσία σε Αίγυπτο και Τυνησία.. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις της Λιβύης και της Συρίας, στα υπόλοιπα κράτη η κατάσταση φαίνεται να σταθεροποιείται. Γενικότερα όμως, η κατάσταση σε όλη την περιφέρεια παραμένει ρευστή.

Για αυτό τον λόγο, θα πρέπει η Ε.Ε. μαζί με τον Ο.Η.Ε. να συνεργαστούν προκειμένου να κάνουν κοινές προσπάθειες για τον τερματισμό των συγκρούσεων σε Λιβύη και Συρία προκειμένου να σταθεροποιηθεί η κατάσταση στην περιοχή. Ακόμη, η Ε.Ε. θα μπορούσε να προωθήσει τον εκδημοκρατισμό αυτών των κρατών και την ομαλή μετάβαση τους σε δημοκρατικούς θεσμούς. Τέλος, τα κράτη αυτά πρέπει να ενισχυθούν οικονομικά προκειμένου να προχωρήσουν στην ανασύστασή τους, ενώ μπορούν να ενισχυθούν περαιτέρω οι οικονομικοί δεσμοί των Τ.Μ.Χ. με την Ε.Ε. και έτσι να αναπτυχθούν περισσότερο οι οικονομικές σχέσεις των δύο πλευρών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Βαρουζάκης Σ., Η Διπλωματία της Μεσογείου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, 2011
- Μούσης Ν., Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική, 13^η Ενημερωμένη Έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011
- Μπόση Μ., Η Διεθνής Ασφάλεια στον Μεταψυχροπολεμικό Κόσμο, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2014
- Nugent Ν., Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα, 2009
- Σεϊμένης Ι. – Σεϊτής Κ., Η Μεσόγειος στις Αρχές του 21^{ου} Αιώνα, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 2011
- Σεϊμένης Ι. – Σιούσιουρας Π., Ευρωμεσογειακές Σχέσεις, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 2003
- Σημίτη Μ., Η Κοινωνία των Πολιτών στην Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2008

Ξενόγλωσση

- Dosenrode S., - Stubkjaer A., The European Union and Middle East, Sheffield Academic Press, 2002

Εκθέσεις – Έρευνες

- European Commission, EuroMed 2030 Long Term Challenges for the Mediterranean Area, Working Paper, 2011
- Jean-Pierre Cassarino – Nathalie Tocci, Rethinking the EU's Mediterranean Policies Post – 1/11, Working Paper, March 2011
- Τσαρδανίδης Χ. - Ξενάκης Δ., Αποτίμηση για τα Δέκα Χρόνια Λειτουργίας της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας και οι Προοπτικές που Διαγράφονται, Έκθεση του Ινστιτούτου Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων.
- Ξενάκης Δ. – Stephen Calleya, Ασφάλεια και Στρατηγική Συνεργασία στη Μεσόγειο: Οικοδόμηση Εμπιστοσύνης και Πρόληψη Συγκρούσεων, Policy Paper, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2008

Πηγές από το Διαδίκτυο

- www.amnesty.gr
- www.carnegieendowment.org
- www.ec.europa.eu
- www.europa.eu
- <http://ufmsecretariat.org/projects>